

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ иунашъу

Урысые Федерацием ишъолъырыкIэхэм — Республикэу Къырымрэ федеральнэ мэхъанэ зилэ къалэу Севастопольрэ Iэпылэгъу ягъэгъотыгъэнымкIэ комиссием ехъылагъ

Урысые Федерацием ишъолъырыкIэхэм — Республикэу Къырымрэ федеральнэ мэхъанэ зилэ къалэу Севастопольрэ, джаш фэдэу Украинэр къэзыбгы-нагъэхэм Iэпылэгъу афэхъугъэным тегъэпсыхъагъэу:

1. Урысые Федерацием ишъолъырыкIэхэм — Республикэу Къырымрэ федеральнэ мэхъанэ зилэ къалэу Севастопольрэ Iэпылэгъу ягъэгъотыгъэнымкIэ комиссие зэхэщэгъэнэу.

2. Урысые Федерацием ишъолъырыкIэхэм — Республикэу Къырымрэ федеральнэ мэхъанэ зилэ къалэу Севастопольрэ Iэпылэгъу ягъэгъотыгъэнымкIэ комиссием хэтыщтхэр гуадзэм диштэу ухэсыгъэнэу.

**Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ
ТХЪАКIУЩЫНЭ Аслъан**

къ. Мыекъуапэ,
гъэтхапэм и 19, 2014-рэ илъэс
N 47

**Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ
2014-рэ илъэсым гъэтхапэм и 19-м
ышъыгъэ унашъоу N 47-р
зытетым игуадз**

Урысые Федерацием ишъолъырыкIэхэм — Республикэу Къырымрэ федеральнэ мэхъанэ зилэ къалэу Севастопольрэ Iэпылэгъу ягъэгъотыгъэнымкIэ комиссием хэтхэр

А. К. ТхъакIушъынэр — Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ, комиссием итхъамат

М. Къ. Къумпылыр — Адыгэ Республикэм и Премьер-министр, комиссием итхъаматэ игуадз

В. И. Нарожнэр — Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхъамат, комиссием итхъаматэ игуадз (зэрэзэгъыхэрэм тетэу)

А. А. Шъхъэлахъор — Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тильэпкъэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет итхъамат, комиссием исекретарь

Н. А. Басовыр — Урысыем ошIэ-дэмышIэ IофхэмкIэ и Министерствэ Адыгэ РеспубликэмкIэ и ГъэлорышIэплэ шъхъалэ ипащэ ипшъэрылхэр зыгъэцакIэрэр (зэрэзэгъыхэрэм тетэу)

Р. И. Джарымэр — Адыгэ республикэ общественнэ организациеу «НыбжыкIэ дзэ-патриотическэ объединениеу «Единство» зыфиIорэм итхъамат (зэрэзэгъыхэрэм тетэу)

(ИкIэух я 3-рэ н. ит.)

Паралимпиадэм изэфэшIыжъын хэлэжъагъ

Шъачэ щыкIогъэ Паралимпиадэ джэгунхэм изэфэшIыжъын фэгъэхыгъэ мэфэкл зэхэхэм хэлэжъагъ хыкум приставхэм яфедеральнэ къулыкIу и ГъэлорышIэплэу Адыгэ Республикэм щылэм ипащэ игуадзэу Н.А. Шыхъием илъэси 9 зыныбж ыкъоу Амир. Зэлъа-шIэрэ эстраднэ орэдылоу Зарэ игъусэу ащ орэд къылуагъ.

Хъафизэхэм ыкIи макIэу зылъэгурэ кIэлэцIыкIухэм азыфагу 2013-рэ илъэсым щызэхэщэгъэгъэ фестивалэу «Белая трость» зыфиIорэм Амир хэлэжъагъ. Ащ зэфэхысыжъэу фэхъугъэхэм ауж Диана Гурцкая ишлушIэ фондэу «По зову сердца» зыцIэм рагъэ-благъи, Паралимпиадэ джэгунхэм изэфэшIыжъын фэгъэхыгъэ Гала-концертт хэлэжъэнэу къыхахыгъ.

Шыхъие Амир искусствэхэмкIэ Адыгэ республикэ кIэлэцIыкIу еджаплэу Лъэцэрыкъо Кимэ ыцIэ зыхъырэм ивокальнэ отделение щеджэ, Урысые фестиваль-зэнэжъо-къоу «Ыпэклэ тылэкIуатэ» зыфиIорэм илауреат, джаш фэдэу дунэе шлухъафтынэу «Филантропым» иноминант хъугъэ.

Илъэс къэс зэхэщэрэ Урысые фестиваль-зэнэжъо-къоу «Хрустальные звездочки» зыфиIорэм иапэрэ едзыгъоу Адыгеим щырекIокIы-рэм хыкум приставхэм яфедеральнэ къулыкIу и ГъэлорышIэплэу

АР-м щылэр къыщегъэплагъо.

— Сышъолъэу мы кIалэм ыцIэ шъугу ишъуубытэнэу! Тапэклэ ащ гъэхъэгъэхохэр ышIынхэу къыс-

шIошIы, — къылуагъ орэдылоу Зарэ Паралимпиадэм изэфэшIыжъын хэлэжъэрэ цыфхэм закъыфигъа-зэгъэ.

(Тикорр.).

Яфитыныгъэхэр къэухъумэгъэнхэм пае

Зыныбж имыкъугъэхэм яIофыгъохэмкIэ ыкIи ахэм яфитыныгъэхэр къэухъумэгъэнхэмкIэ республикэ комиссием зичэзэу зэхэсыгъоу тыгъуасэ илагъэр зэрищагъ Адыгэ Республикэм ивице-премьерэу Наталья Широковам.

Унэгъо зэгурымыIохэм къарыкIыгъэ сабыйхэу ыкIи Iэтахъохэу социальнэ щынагъо зышъхъащытхэм Iэпылэгъу афэхъугъэным, джаш фэдэу зыныбж имыкъугъэхэр наркотикхэм ыкIи аркъым апы-щагъэ мыхъунхэм фэлорышIэрэ пэшIорыгъэш Iофтхъабзэу зэхэ-щагъэхэм зэфэхысыжъэу афэхъугъэхэм къатегушылагъ АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ иминистрэ игуадзэу Чэужъ Нателлэ. Министерствэм иллыкIо къызэ-рилуагъэмкIэ, республикэм ит гурыт еджаплэхэм ачIэс кIэлэеджэкIо 3296-мэ 2013-рэ илъэсым шъэф шыкIэм тет тестирование ара-гъэкIугъ. Ащ къызэригъэлъэгъуа-

гъэмкIэ, мыхэм ащыщ наркотикхэр ыгъэфедэрэп, аркъым загъорэ ешъохэу нэбгырэ 632-мэ къалуагъ, тутыныр кIэлэеджэкIо 2088-мэ ауплъэкIугъэу къыратхагъ. Джаш фэдэу блэкIыгъэ илъэсым къыкIоцI псауныгъэр къэухъумэгъэным иучреждениеу республикэм итхэм ны-тыхэр зыпIымыплъэхэрэ Iэтэхъо 67-рэ къащагъэх, ахэм ящыкIэгъэ медицинэ Iэпылэгъур арагъэгъотыгъ. Министерствэм тапэки мы IофшIэныр зэрэпIы-гъэкIотэщтыр, зыныбж имыкъу-гъэхэм яфитыныгъэхэр къэухъу-мэгъэнхэм ыналэ зэрэтыригъэтыщ-тыр Н.Чэужъым къыхигъэщыгъ.

— КъыткIэхъухъэрэ лIэужхэм

япсауныгъэ изытет ренэу тыуп-лъэкIузэ тшIын, щылэныгъэм къы-хэфэрэ лъэныкъо дэйхэм ахэр ащытылхъумэнхэм тильыпкъэу Iоф дэтшIэн фæе. АщкIэ структурэ зэфэшъхъафхэм ямызакъоу, ны-тыхэм, общественнэ пшъэдэкIыжъ зэрахъырэр зыщыдгъэгъупшэ хъу-штэп, — къылуагъ Наталья Широковам.

Адыгеим щызэхэщэрэ творческэ Iофтхъабзэхэм зыныбж имыкъу-гъэхэр ахэлэжъэнхэм пае культурэм иучреждениехэм Iофэу ашIэрэм ыкIи сабыйхэм яфиты-ныгъэхэр къэухъумэгъэнхэм фэгъэхыгъэ республикэ хэбзэгъэ-уцугъэр муниципальнэ образова-ниеу «Къалэу Мыекъуапэ» зэрэ-щагъэцакIэрэми комиссием хэтхэр нэужым атегушылагъэх, унэшъо гъэнэфагъэхэри ашIыгъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Шэуджэн районим инароднэ депутатхэм я Совет зэхэсыгъоу гъэтхэпэм и 18-м илагъэм хэлэжъагъэх Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатхэр, АР-м иминистрэхэм я Кабинет хэтхэр, къоджэ псэуплэхэм япашэ-хэр, нэмыкхэри.

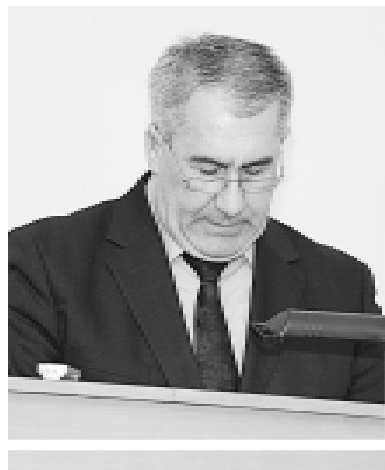
Зэхэсыгъор къызэлуиыхыгъ ыкйи зеришагъ Шэуджэн районим инароднэ депутатхэм я Совет итхьаматэу Гышц Долэт. Зытегушылэнхэу агъэнэфэгъэ лофыгъохэм ащ клэкйэу зэхэсыгъом хэлэжъагъэхэр ащигъэгъозагъэх. Нэужым гушылэр ритыгъ Шэуджэн районим иадминистрация ипашэу Мэрэтыкыо Аслъан.

2013-рэ илъэсэу икйыгъэм пашэм илофшлэн зыфэдэгъэм зэфэхьысыжъхэр къыфишлэхэзэ, районим социальнэ-экономикэ хэхьоныгъэу ышлыгъэхэм, щыклагъэу, гумэкйыгъоу ялэхэм ар къатэгущылагъ. Ащ къызэрилуагъэмклэ, икйыгъэ илъэсым анахъэу аналэ зытырагъэтыгъэр экономикэм илъэныкыо зэфэхьысхьагъэм хэхьоныгъэхэр ягъэшыгъэнхэр ары. 2013-рэ илъэсым хэбзэлэх ыкйи мыхэбзэлэх федэу муниципальнэ образованием къылэкхьагъэр сомэ миллион 420-м ехъу. Икйыгъэ илъэсым сомэ миллион 208-м ехъу зытефэгъэ промышленнэ продукция къыдигъэкйыгъ. 2013-рэ илъэсым промышленнэ предприятиехэм къагъэхьа-зырыгъэр гухэлъэу ялагъэм ипроцент 77,4-рэ мэхъу. 2012-рэ илъэсым егъэпшагъэмэ, промышленностым процент 47,3-м клэхъэу зыкырагъэлэтыгъ. Гушылэм пае, пшъэдэккыжъэу ыхы-рэмклэ гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Хьалыгъугъэ-жъэ заводэу «Шовгеновский» зыфило-рэм 2013-рэ илъэсым сомэ миллион 20-м ехъу зытефэгъэ хьаджыгъэм хэшлыкыгъэ шыныгъо тонн 1420-рэ къыдигъэкйыгъ. «Народный хлеб» зыфило-рэ лофтхьабзэр муниципальнэ образованием щэкло. Ащ ишлуагъэклэ мафэ къэс хьалыгъу 1600-рэ фэдиз осэ те-гъэхьагъэ имылэу Хьакурынэ-хьаблэ ыкйи къоджэ псэуплэхэм ащышхэм афашэх.

— 2013-рэ илъэсым муниципальнэ образованием промышленнэ продукциеу къыдигъэкйыгъэм ибагъэ къышчыклагъэ нахь мышлэм, районимклэ фэдэкъэлуаплэу щытхэ лофшлэ-плэхэу пшъэдэккыжъэу ахы-рэмклэ гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Шэуджэн чырбышлэ заводым», «Адыгей-ская пенсковая компания», «Адыгэ Паркет» зыфилохэрэм, «Шовгеновскэ ДРСУ-м» гъэхъ-гъэшлэхэр ашлэхэзэ районим иэкономикэ федэ къыфахыгъ. Къырагъэклокын ахъщэ зэ-римылэм къыхэкйэу, пшъэдэккы-жъэу ыхы-рэмклэ гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Терминал 7» зыфилоу лым хэ-шыкыгъэ продукция къыдзэ-гъэккы-рэм охътэ гъэнэфагъэклэ илофшлэн къызэтеуцуагъ. Джащ фэдэу предприятие инхэу пшъ-эдэккыжъэу ахы-рэмклэ гъунэ-пкъэ гъэнэфагъэ зилэ общест-

Гъэхъагъэхэр ялэми, гумэкйыгъори маклэп

вэхэу «Шэуджэн щэ заводым-рэ» «Шэуджэн гъомылэпхъэш комбинатымрэ» тазэрашчыгъы-гъэм фэдэу лэжъагъэхэп, джы амалэу щылэхэм тызэдэу-сэ. Непэрэ мафэм ехъулэу «Шэ-уджэн щэ заводым» илофшлэн зыпкъ иуцожъэу, щэ тонн 30 фэдиз къызылэккыгъэхъагъэу ригъэжъагъ, — къылуагъ Мэ-рэтыкыо Аслъан.

Мэрэтыкыо Аслъан — Шэуджэн районим иадминистрация ипаш.

Шэуджэн район администра-цией ипашэ къызэрилуагъэмклэ, мы аужырэ илъэсхэм районим лэжъыгъэу къыхыжъыгъэм иба-гъэклэ, ащ идэгъугъэккы текло-ныгъэ е хагъэунэфыкырэ чы-плэхэр республикэм къышхыдехы. Сыдигъоккы Шэуджэн районир анахь пэрытхэм ащышхыгъ. Джы-рэ уахътэм ехъу-лэу амылэжы-рэ чыгу рай-оним илъэп. 2013-рэ илъэсым зэккыгъэ лэ-жъыгъэ тонн 67619-рэ къырахыжъыгъ, зы ге-ктарым телытагъэу ар цент-нер 39-рэ мэхъу. Зишлуагъэ къэккылауагъэхэм ащыщ лизинг шыккы-рэм тетэу фермерхэм тра-кторыккы-рэм, лэмэ-псымаккы-рэм къызылэккыгъэхъанхэ зэралэ-кыгъэр.

Техникэр клэу уилэ зыхъу-рэм, ащ ыгъэстырэри, теклуа-дэрэри нахь маклэ ыкйи ар бэккы нахь федэ мэхъу.

Былымхуным ылъэныкыоккы гъэхъэгъэшлэхэр зэралэхэм па-щэр къытегушылэгъ. Непэрэ мафэм ехъулэу районим ихы-зэмтшлэплэ зэфэхьысхьагъэм зэ-клэмклэ былымхышхъэ 6387-рэ ащалыгъ, ахэм ащышхэу 3108-р

ащырэ чэмых. Былымхышхъэ анахьыбэу зылыгъэу къыхы-гъэщыгъэхэр М. Дзэукожы-р (былымхышхъэ 560-рэ) ыккы А. Озоевыр (130-рэ).

Шэуджэн районим зэккыгъэ предприятие цыккы 60 фэдиз ит, ахэм нэбгырэ 381-мэ лоф ашашлэ. Ащ нэмыккыу унэе предприниматель 620-рэ щатхыгъ. Ахэм яшлуагъэккы цыф-хэм лофшлэплэхэр арагъэгъоты.

Экономикэм хэхьоныгъэхэр ышлэхэмклэ инвестицием мэхъанэшхо зэри-рэм щэч хэлэп. Районир зыдэщыс чыплэр ащ-клэ зэрэмыхъопсагъом къыхэ-кыккы, экономикэм хэхьоныгъэ-хэр езыгъэшын зылэжышхыт предприятие инхэр къызэлуа-хынхэ алэжы-рэм. Мэшлоку гъогу къеккылауэ е лэмыдж ялэу щытыгъэмэ, инвесторхэр нахь къеккышхыгъэхэу, ялоф-хэр нахь къыгъэпсынклэщыгъэу пащэм елытэ. Арэу щыт нахь мышлэм, непэ маккы-мэщым-клэ, псэолэшынмыккы министр-ствэхэм зэхэгуагъэ федэ-ральнэ ыккы республикэ про-граммэхэм ахэлэжъэх, инве-стиционнэ площадкэхэр агъэ-

Къумпыл Мурат — АР-м и Премьер-министр.

реклопагъэ ащ фэдэу 2 атыгъ. Джыри зы ФАП-ккы програм-мэ хэтых.

— Гъэстыныпхъэ шхуантлэр, псыр цыфхэм иккыу алэккы-гъэхъэгъэным фэшл ыпэрэ илъэсхэм афэдэу лофышхо тшлагъэ. Шэуджэн районим ит псэуплэхэм зэккыгъэ гъэсты-ныпхъэ шхуантлэр ял. Къэна-гъэр къутырэу Семено-Ма-

къышхыгъэхэу. Ккы-рэмклэу зышхыгъышхыгъэхэ реабилитационнэ гупчэу щытыгъэр къа-ратыжыгъ, район бюджетым щыщ ахъщэ пэлуагъахы, зэри-фэшъуашэу ар зэтырагъэпсы-хъажыгъ. Непэрэ мафэм клэлэ-цыккы 75-рэ фэдиз ащ щалыгъ.

— Культурэм иу-нэхэм язы-тет пштэмэ, ащккы гумэккыгъоу тилэр бэ. Ахэм игъэккыгъэ гъэцэккыжъынхэр ящыклагъэх, ахъщэшхо апэлухъашт. Ащ елы-тыгъэу сметэхэр зэхэдгъэуцуа-гъэх, республикэм ипашэхэр къыддэлэпылэнхэу тэгугъэ. Сыда плэмэ районим ибюджет ар фызэшлохыштэп. Непэрэ ма-фэр пштэмэ, клуб зау-л нылэп язытетккы узыгъэрэзэнэу щы-тыр. Ащ емылэтыгъэу, зэккы-ми лоф ашлэ, гъэстыныпхъэ шхуантлэр зымылэ учрежде-ниехэр шломыккы агъэллэхы. Культурэм и Унэу ыккы клубэу районим итхэр блэккыгъэ лэ-шлэгъум ия 50 — 60-рэ илъэс-хэм ашлыгъагъэх, зэ нэмылэми ахэм гъэцэккыжъын дагъу ара-шыла-рэм, — къылуагъ Мэ-рэтыкыо Аслъан.

Шэуджэн районим инароднэ депутатхэм я Совет хэтхэм район администрацием ипашэ илофшлэн дагъуккы аллытагъ.

Нэужым АР-м и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат Шэуджэн районим иадминистра-ция ипашэ илофшлэн уасэ къыфишлыгъ, тапэккы зыдэлэ-жъэн фэе лофыгъохэр фигъэ-нэфагъэх. Социальнэ програм-мэхэм нахь чанэу ахэлэжъэн-хэм, еджаплэхэм шлэныгъэу аща-рагъэгъоты-рэм хэгъэхъогъэным ыккы культурэм ылъэныкыоккы къэуцурэ гумэккыгъохэм аналэ нахь атырагъэтынэу къарилуагъ.

— Районим иэкономикэ изытет уигъэрэзэн дэдэу щы-тэп. Ащ пае муниципалитетым ккылауэ илэр зэккы рыхыплэни, инвестициехэр районим нахы-бэу хильхъаным пылын фэе. Ащккы зишлогъэшхо къэккышт инвестиционнэ площадкэхэр ыгъэхъазырынхэ ыккы эконо-мическэ форумхэм ахэлэ-жъэн фэе, — къыккыгъэтхыгъ АР-м и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат.

Джащ фэдэу муниципалите-тым иинвестиционнэ стратегие зыфэдэщтыр гъэнэфагъэным пае районим семинар-зэхэсыгъоу щызэхэщэгъэныр республикэм и Правительствэ и Тхьаматэ иго дэдэу ылытагъ ыккы АР-м экономикэ хэхьоныгъэмклэ ыккы сатыумклэ и Министерствэ ащ-клэ пшъэрыл гъэнэфагъэхэр фигъэуцугъэх.

Непэ республикэм зэшло-хыгъэ мыхъугъэу, гумэккыгъоу илъхэм зэу ащыщ пидзафэ-хэм ягъэккыдын, хэккыхэм ядэ-щын. Мы лэныкыомклэ рай-оним изытет шапхъэхэм зэра-димыштыр Къумпыл Мурат къыхыгъэщыгъ ыккы охътэ клэ-кыкы къыккы а гумэккыгъо-хэр дагъэзыжъынхэу къафи-гъэпытагъ.

КИАРЭ Фатим.

Сурэтхэр лэжъынэ Аслъан тырихыгъэх.

Гъэстыныпхъэ шхуантлэр, псыр цыфхэм иккыу алэккыгъэхъэгъэным фэшл ыпэрэ илъэсхэм афэдэу лофышхо тшлагъэ. Шэуджэн районим ит псэуплэхэм зэккыгъэ гъэстыныпхъэ шхуантлэр ял. Къэнагъэр къутырэу Семено-Макаренскэр ары.

клэжыгъэныр» зыфило-рэ про-граммэм зэрэхэлэжъагъэхэм ишлуагъэккы, гъэрэккы сомэ мил-лион 6 къалэккыхъагъ. Мы про-граммэм къыдыхэлэтытагъэу лофшлэн зэфэхьысхьагъэр еджа-плэхэм ащызэшлуахыгъэх. Анахь гумэккыгъоу ялэр информати-кэмклэ, физикэмклэ, хысапым-клэ, химиемклэ, биологиемклэ ыккы нэмыккы-рэм клэлэ-гъа-джэхэр зэрафимыккыхэр ары. Ащ къыхэккы пащэхэм пшъэ-рылэу зыфагъэуцужы-рэр клэ-лэегъэджэ ныбжыккы-рэм лоф-шлэным нахь клэгъэгъушхэзэ еджаплэхэм къащэлэгъэнхэр ары.

Гъэрэккы фельдшер-мамыку пункты 4 клэу агъэпсыгъ, гъэ-

каренскэр ары. Мы псэуплэм дэххэм корпорацие зэхашагъ, ащ илыккы-рэм залутэгъа-рэм, ти-амал къызэрихъэу тшлуагъэ зэрагъэгъоты-рэм тыпыл, — къылуагъ Мэрэтыкыо Аслъан.

2013-рэ илъэсым феде-ральнэ программэу «Къуаджэм

социальнэ хэхьоныгъэ ышлыгъ» зыфило-рэм хахъэу псэ-олэ-шлэ-нымклэ ыккы маккы-мэ-щымклэ ми-

нистерствэхэм япрограммэу «Унэгъо ныбжыккы-рэм псэуплэ

ягъэгъотыгъэныр» зыфило-рэм хэлэжъагъэх, унэгъуи 9-мэ псэ-уплэхэр арагъэгъотыгъэх.

Ккы-рэмклэу ыгъыплэхэм яккы-рэм зыт сабыхъэу чэ-зыум хэтхэр нахь маккы шлы-гъэным фэшл зэшлуахы-рэм лофы-гъохэм ккытегушылэгъ А. Мэ-рэтыкыор. Ащ къызэрилуагъэм-клэ, мыщ фэдэ гъэсэныгъэм иучреждениехэр зэримыккы-рэр анахь гумэккыгъоу шхъа-лэу районим илъхэм ащыщ. Ар дэ-гъэзыжъыгъэным, клэлэ-цыккы-рэм чыплэхэр арагъэгъоты-ным ыуж итых. Гъэрэккы Хьакурынэ-хъаблэ ащ фэдэ зы ыгъыплэ

Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэ 2014-рэ илъэсым
гъэтхапэм и 19-м ышыгъэ унашъоу N 47-р зытетым игуадз

Урысые Федерацием ишъолъырыклэхэм — Республикэу Къырымрэ федеральнэ мэхъанэ зилэ къалэу Севастопольрэ Іэпылэгъу ягъэгъотыгъэнымклэ комиссием хэтхэр

(ИкӀлӀух. А 1-рэ н. къыщегъэ).

Д. З. Долэр — Адыгэ Республикэм финанс-хэмклэ иминистр

А. Ш. Ильясовыр — Адыгэ республикэ общественнэ организациеу «Къэндзалхэм якультурнэ-просветительскэ обществэу «Дуслык» зыфилорэм итхъамат (зэрэзэзэгъыхэрэм тетэу)

С. В. Колесниковыр — тыкъэзыуцухъэрэ дунаим икӀэухъумэнклэ, чылопс къэкӀуаплэхэмклэ ыкӀи ошӀэ-дэмышӀэ Іофхэмклэ Адыгэ Республикэм и ГъэорышӀаплэ ипащ

А. Я. Крюковар — Адыгэ Республикэм и Общественнэ палатэ итхъаматэ игуадз

А. А. Къуаджэр — Адыгэ Республикэм заомклэ, ІофшӀэнымклэ, УӀэшыгъэ КӀуачӀэхэмклэ ыкӀи хэбзэухъумэкӀо къулыкӀухэмклэ иветеранхэм (пензионерхэм) яобщественнэ организацие итхъамат (зэрэзэзэгъыхэрэм тетэу)

Р. Б. Мэрэтыкъор — Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымклэ иминистр

А. Т. Осмэныр — Адыгэ Республикэм

ІофшӀэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкӀэ иминистр

Къ. М. Пэнэшъур — Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм бюджет-финанс, хэбзэлахъ политикэмклэ икомитет итхъаматэ игуадз (зэрэзэзэгъыхэрэм тетэу)

Ю. Н. Петровыр — Адыгэ Республикэм мэкъу-мэщымклэ иминистр

Е. И. Саловыр — Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм культурэмклэ, унагъохэм яІофхэмклэ ыкӀи общественнэ организациехэм гъусэныгъэ адырӀэнымклэ икомитет итхъамат (зэрэзэзэгъыхэрэм тетэу)

В. Ю. Федоровыр — Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэрэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинетрэ я Администрацие ипащ

И. В. Ширинар — Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм социальнэ политикэмклэ ыкӀи псауныгъэм икӀэухъумэнклэ икомитет итхъамат (зэрэзэзэгъыхэрэм тетэу)

Н. С. Широковар — Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ игуадз

ШӀу ашӀэным фэхъазырых

БлэкӀыгъэм дэгъоу хэлъыгъэм къыфэгъэзэгъэу, ар непэрэ мафэм щыбгъэфедэмэ, зишӀуагъэ къэкӀонэу щыӀэр макӀэп.

Ащ фэдэу мы мафэхэм Мыекъуапэ «Тимур икомандэ» щызэхъащэгъ. Купэу шӀэожъые ыкӀи пшӀэшӀэжъые 25-рэ зыхэтыр Мыекъуапэ иадминистрацие рагъэблагъи, мэфэкӀ шыкӀэм тетэу «Тимур икомандэ» хагъэхъагъэх.

Ащ ехъулӀэу кӀэлэцӀыкӀухэм къафэгъушӀуагъэх народнэ депутатхэм я Совет итхъаматэу ДжармэкӀо Азмэт, ныбжыкӀэ Іофхэмклэ къэлэ администрацием иотдел ипащэу Ирина Сергеевар, Хэгъэгу ззошхом иветеранхэр, кӀэлэегъаджэхэр, ны-тыхэр.

Мы Іофтхъабзэм кӀэщакӀо фэхъугъ «Урысые кӀэлэцӀыкӀу фондым» ипащэ ыкӀи ащ иІоф-

шӀэн хэлэжъэрэ цыф гумыпсэфхэр. Социальнэ мэхъанэ зилэ ныбжыкӀэ проектхэм язэ-нэкъокъу «Мыекъуапэ итиму-ровец» зыфилорэ программэмклэ фондыр хэлажыи грант къы-хыгъ.

Командэм хэтхэм гушыӀэ къатыгъ япшӀэрылхэр дэгъоу зэрагъэцӀкӀэщтымклэ, мы дви-жением иосыетхэм зэрафэ-шъыпкъэщтхэмклэ. ХъакӀэхэм кӀэлэцӀыкӀухэм галстукхэр адальхъагъэх, афэгъушӀуагъэх.

Командэм хэтхэм япшӀэрылхэр ашӀэх. Мы охътэ благъэм ахэр Іофтхъабзэу «Белая ромашка» зыфилорэм хэлэжъэ-щтых, кӀэлэцӀыкӀу ІыгышӀлэу N 5-м чыгъхэр щагъэтӀысыщтых, нэмыкӀ нэжъ-лужъхэм Іэпылэгъу афэхъуштых.

«Тимур икомандэ» шӀу зышӀэ зышӀоигъо кӀэлэеджакӀохэр зехищэщтыхгъэх, ыугъоитыгъэх. Непэрэ щыӀэныгъэу жъалымыгъэр къызэбэкӀырым шӀу зышӀэ зышӀоигъо ныбжыкӀэхэр зэрэ-щылэхэм гур къелэты.

СИХЪУ Гошнагъу.

ОШӀЭ-ДЭМЫШӀЭ ІОФХЭР

Жыбгъэр щыхъушӀагъ

— Районым жыбгъэшхоу щыхъушӀагъэм зэрар къытфы-хыгъ, ау тицӀыфышъхы, бы-лымхэри зэрымгъэфыкӀуагъэ-хэр тигуапэ, — къелуатэ Шэ-уджэн район администрацием ипащэ игуадзэу НэпшӀэкъуй Мурат. — ЭлектрорыкӀуаплэхэр ары нахъыбэу зэпычыгъагъэ-хэр. Ахэм электрик бригади-тӀумэ яшъыпкъэу Іоф адашӀагъ, зэпащӀэжыгъэх, цыфхэм яунэ-хэр къагъэблэжыгъэх.

Районым ипсэуплэхэм электрорыкӀуаплэхэр зэращызэпы-утыгъагъэм нэмыкӀэу, ахэр жыбгъэм зэридзэхэзэ, подстан-циехэми зэрар аригъэкӀыгъ. Дукмасовскэ ыкӀи Заревскэ чыпӀэ зыгъэорышӀлэжыпӀэхэм — зы бригадэр, нэмыкӀхэм — ятӀонэрэр мэфичэ зэпымыоу ащылэжыагъэх.

Къуаджэхэу Пшыжъхъаблэ-рэ Мамхыгъэрэ адэт трансфор-

маторхэр стыгъагъэх. Апэрэр ашӀыжыи, электричествэр цыфхэм къафатӀупшыгъ. Мамхыгъэ ауж къынагъ. Тыгъуасэ электрехэм ащ Іоф шӀащӀэщтыхгъ, пчыхъэ нэс шӀункӀым хэсыгъэ цыфхэм яостыгъэхэр къафагъэ-нэфыжыынхэу гугъэщтыхгъэх.

— Мамхыгъэ икӀохъэпӀэ подстанции «Адыгейские электрические сети» зыфилорэ къу-лыкӀум иІофышӀлэхэр къақлохи еплъыгъэх. Ащ хэлъ пкыгъохэм ащыщхэр стыгъэхэу къычӀэ-кӀыгъ. ЯщыкӀагъэхэр зэкӀэ къа-щэфыхы, Іофыгъом игъэцӀкӀэн фежыагъэх, — къытфилотагъ район администрацием ошӀэ-дэмышӀэ Іофхэмклэ иотдел ипа-щэу Цэй Нурбый.

«Адыгэлектросетым» икӀу-тамэу Джэджэ районым щыӀэр ары Шэуджэн районым ипсэ-уплэхэр зэпхыгъэхэр. Ащ идис-петчер къулыкӀуи цыфхэм

электричествэр алэклагъэхъа-нымклэ ашӀэн фэе ІофшӀэнхэр къызэраухыхэрэр къыщытӀуагъ. ГумэкӀыгъохэр текӀыгъэх, жыб-гъэри уцужыгъэ, гъатхэр «къэ-тӀэмынэу» регъажэ.

(Тикорр.).

Мамырныгъэм иухъумақлох

Адыгэ республикэ общественнэ организациеу
«Мамырныгъэм и Лигэ» зызэхъащэгъэр илъэс 20 зэ-
рэхъурэм фэгъэхыгъэ зэхэсыгъо тыгъуасэ Мые-
къуапэ щыкӀуагъ.

Іофтхъабзэм хэлэжыагъэх АР-м и Лышхъхъэрэ министрэхэм я Кабинетрэ я Администрацие ипащэу Владислав Федоровыр, Адыгэ Республикэм лъэпкъ Іофхэмклэ, ІэкӀыб къэ-ралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэ-гъухэм адырӀэ зэпхыныгъэ-хэмклэ ыкӀи къэбар жъугъэм иамалхэмклэ и Комитет ипа-щэу Шхъэлэхъо Аскэр, об-щественнэ организацием хэтхэр, нэмыкӀхэри.

Мамырныгъэм и Лигэ зы-зэхъащэгъэр илъэс 20 зэрэхъ-гъэм зэрэрыгушхорэр ипэуб-лэ гушыӀэ къыщыхыгъэщыгъ организацием итхъаматэу Ари-стотель Спировым. Мыщ хэтхэм Іофышхо зэрашӀэрэр ащ къы-луагъ. Ау пстэуми анахъ шхъа-лэу ащ къыхыгъэщыгъэр рес-публикэм ис кӀэлэцӀыкӀухэр, лъэпкъэу зыщыщым емылгы-тыгъэу, зы унагъом фэдэу,

зэгурылоныгъэрэ лытэныгъэ-рэ азыфагу илъэу зэдэпсэун-хэм зэрэфагъасэхэрэр ары.

— Гъогушхо къэткӀугъ нахъ мышӀэми, тыкъызэтеуцощтэп, тшӀагъэм хэдгъахъозэ тылгы-кӀотэщт, — ело Аристотель Спи-ровым. — Цыф лъэпкъ зэ-фэшхъафэу тиреспубликэ ис-хэр зэгурылохэу зэдэпсэунхэм тыфэлэжъэщт.

Республикэм рэхъатныгъэ илгыным, цыф лъэпкъэу ис-хэр мамырэу зэддышӀэнхэмклэ, зэгурылонхэмклэ Мамырныгъэм и Лигэ мэхъанэшхо зэрилэр Шхъэлэхъо Аскэр игушыӀэ къыщыхыгъэщыгъ ыкӀи гуеты-ныгъэ фырыӀэу илъэс зэкӀэ-лгыкӀохэм зэрэлэжыагъэхэм фэшӀ организацием хэтхэм ащыщхэм щытхъу тхылхэр аритыжыыгъэх.

ГЪОНЭЖЫКЪО
Сэтэнай.

Автомобиль гъогухэр тэжъугъэгъэкъабзэх

Къэралыгъо зэзэгъыныгъэм тетэу муниципальнэ гъэпсыкӀэ зилэ «Джэджэ районым» ите-мыр лъэныкӀокӀэ щыӀэ ав-томобиль гъогухэм ялыгъын 2014-рэ илъэсым зыпшӀэ дэкӀырэр Адыгэ Республикэм икӀэралыгъо унитарнэ пред-приятиеу «Шэуджэнхъэблэ гъэорышӀаплэу гъогухэм яшын-рэ ягъэцӀкӀэжынынрэ афэгъэ-загъэр» ары. Гъогунапцэхэм ащызэрэугъоирэ хэкӀхэм яугъо-ини ащ ипшӀэрылхэм ахэ-хъэ. Мы къэралыгъо унитар-нэ предприятием иІофышӀлэхэм ренэу автомобиль гъогунап-цэхэм алулӀ хэкӀхэр аугъо-их. Ау районым игъогухэр къэбзэнхэм ахэм ямызакъоу гъогум щызеклорэ пстэури фэсакъынхэ фае. Гъогумэ къащаугъоигъэ хэкӀ самэхэр Іушыгъо имыфэхэзэ, ятӀонэрэ мафэм тутынхэр зэрылгыгъэ къэмланхэр, тутыншӀуафэхэр, хэкӀхэр зэрылӀ Іальмэкъхэр машинэхэм къарадзых. Джары тикультурэ зынэсырэр. Гъогу къабзэм щызекӀонэу хэта зышӀомыигъоштыр? Хэти ар шӀоигъонэу тэгугъэ. Ау бэмэ ашӀхъэ кыхъэрэп зы къэм-ланэу, тутыншӀуафэу е нэмыкӀ хэкӀлэу чӀадзыгъэхэр тигъогу-хэм Іэтэ-Іатэу зэращызэты-рихъэхэрэр. ХэкӀхэм яугъо-ин ахъэу тырагъэкӀуадэрэр гъогухэм язытет нахъышӀу шы-гъэным пӀуагъэхъан алъэкӀы-

щтыгъэ. Гъогум щызеклорэ пстэуми зафэтэгъазэ, тигъо-гухэр амыушӀоинэу тӀялэу, ахэм язытет районым щып-сэурэ пстэуми анапэу щыт.

Ащ нэмыкӀэу къэлогъэн фае гъогунапцэхэр зыушӀоихэрэм Урысые Федерацием админи-стративнэ хэбзэукъоныгъэхэм-клэ и Кодекс ия 11.21-рэ ста-тья ия 1-рэ Іахъ къыщыдӀэлы-тэгъэ пшыныжъ арагъэхъын, сомэ 300-м нэсэу тазыр аты-ралхъан зэралъэкӀыштыр. А хэбзэукъоныгъэхэм афэгъэхы-гъэ протоколхэр зэхэзыгъэ-уцохэрэр полицием икӀулыкӀу-хэр ары.

Ащ фэдэ хэбзэукъоныгъэ-хэм якъыхэгъэщынклэ Іофэу ашӀэрэр агъэлъэшыным тегъэ-псыхъагъэу тхыгъэхэр хэбзэ-ухъумэкӀо къулыкӀухэм алэ-кӀэдгъэхъагъэх.

Ары, хэбзэухъумэкӀо къу-лыкӀухэм сыд фэдиз тазыр къыттыралхъагъэми, тэ зыкъэ-тымышӀлэжъэу автомобиль го-гухэр къэбзэщтхэп. Зэрало хаб-зэу, «ЗыщыкӀабзэр зыщып-хъанкӀэхэрэр арэп, хэкӀхэр зы-щычӀамадзыхэрэр ары нахъ».

Адыгэ Республикэм
икӀэралыгъо унитарнэ
предприятиеу
«Шэуджэнхъэблэ
гъэорышӀаплэу гъогухэм
яшынрэ ягъэцӀкӀэжынынрэ
фэгъэзагъэм»
иадминистрацие.

«...Огум щыблэрэ»

**Ахэджэго Муратэ фэдэ цыф
гъэсагъэхэр сьд фэдэрэ лъэхъ-
ни хэгъэгум ищыклагъэх.**

В. РУНОВ

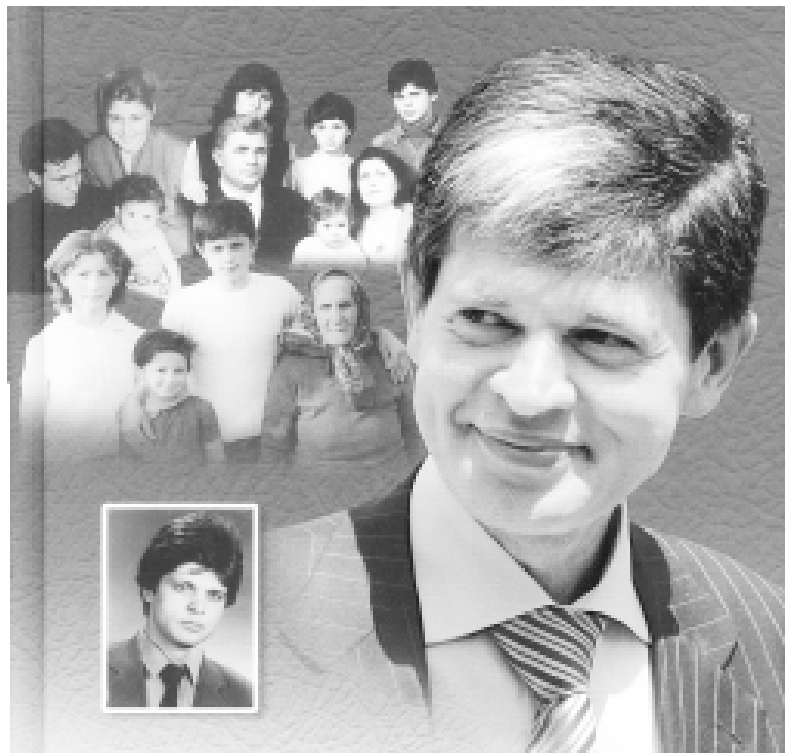
Краснодар тыщеджээ, къалэу Анапэ сэнэшхэр лутхыжынэу зэгорэм ташэгъагъ. Пчыхъ горэм хы лущом тыкыагъэу, гъапскыплэм лутыр эклэ зэхэуагъэу, зы чыплэ хужьыгъэу тырихылапгъ. Гитарэм ымакъэ къэлущтыгъ. Уахэхъани уахэкыны умылэкыну, купым хэтхэр зэлущэ-шъэжыхъэ, «Окуджава! Окуджава!» алозэ, мыжъо гъэчыгъэ набжъэу хы нэпкъым клэ-лгырытым езэрэфызылэщтыгъэх. Нэмык хэкыплэ имылэу тэри мыжъо набжъэм тыдэп-клэагъ. А мыжъо гъэчыгъэм тесэу лы од цыкы горэм, фыжъ зэпыл щыгъэу, нэгущоу, ыпэклэ пкъыехэмклэ лущыпчыкыгъэу, тлэкы теуфыхъагъэу гитарэм еоштыгъ. Шыпкъэр площтмэ, а лъэхъаным ар зыщыцым, ыцл сащыгъэ-загъэп. Нэужым ащ фэдизэу уасэ фэсшыжъэу сыхуштымы сшлэщтыгъэп. Ау гъуашэщтыгъэп купым хэтмэ дэгъоу зэрэшлэрэр. Тлэкы тешлагъэу купым кыхэджыкыгъэх: «Смелякова! Смелякова!» алозэ. Лым орэдыр зэпигъэуи, гитарэр тлэкы ыгъэпсыжы, купым кыхалпы, етланэ кыхидзагъ: **«Если я заболел, К врачам обращаться не стану, Обращусь я к друзьям (не считите, что это в бреду): — Постелите мне степь, Занавесьте мне окна туманом, в изголовье поставьте горящую в небе звезду...»**

Орэдым шъо имылэу, мэкъамэ клэмылэу кыпщыхуштыгъ, ау гушылэхэр гум хэтисхъэщтыгъэх. Нэужыр ары, бэ тешлэжыгъэу, а усэм сызеджэгъэр, ау едзыгъо закъоу ащ дэжым сыгу хэтисхъагъэм сигъэгумэклэу бэрэ сыхэтыгъ. Къын кыссыхъоу адыгабзэм езгэкылгъ. Ятлонэрэу ар къаигъэ зыфэсшыгъэр къэслон. Гитарэм еоу кытхэтыгъэ клалэм урысыбзэклэ зы едзыгъор кыригъалоу, а дэдэр адыгабзэклэ кызыложыкыкэ орэд псау икыужыштыгъ. Сэри адыгабзэр ащ зэрэлусъхъагъэр сигуапэу седэлужыштыгъ. **«Зэу сымаджэ сэрэхъуи, лэзэм дэжъ сафэ-кшэщтэп, Сыкъаджэщт синыйб-джэгъумэ (Шъумыгугъу ащ пай шыщыагъэу): — Сиплэ шъофыр къешъухъух, Нэфым пщэсыр пэлущъухъуи, Къэжъугъэуцу сиплэшхъагъэ, Огум щыблэрэ жъуагъор...»**

Ар зыхуыгъэм илъэс шъэныкъом ехъу тешлэжыгъэу Владимир Руновым Ахэджэго Муратэ фэгъэхыгъэу «Дом хрустальный на горе...» зыфилорэ тхылъэу кыдыгъэкыгъэм сызеджэм, а орэдыр щигъэфагъэу сыщыуклэжыгъ. Бэми

саригъэгупшысагъ. Гушылэ закъоу зэхэпхыгъэм, е гум ыштагъэу нэллэгъу закъом кыфагъэм, е тхылъэу узеджагъэм цыфым игъэшлэ гъогу хыригъэхыни е игупшысэ зэблыригъэхъуни елъэкы. Ащ фэдэмэ пчъагъэрэ сарихылапгъ, сэ сшхъэкы сыушэтыгъэ. Ащ кыхэклэу тхылъым плуныгъэ-гъэ-сэныгъэ кыучлэу хэлъым сыкъеклужыгъэ, клэклэу игугъу къэсшы сшлэуи. Зыгорэм игууэ-лыуэ унэсыныш, иклэрыклэу къэлэтыжыныр псын-клагъоп, сэри сшлэщтыр сымышлэу мы гупшысэм сшлэу бэрэ сыхэтыгъ, ау къуаджэм сыкложыгъэу тхылъыр зэлэ-пахыгъэ еджэхэу зысэлэгъум, мэхъанэу илэр кызыгурылауагъ. Тхылъыр унагом паеп кызы-фыдагъэкыгъэр, ар мин пчъагъэ мэхъу, лощлэн гъэнэфагы зэрехъэ. Еложынуу шымытэу, дэимрэ дэгъумрэ ежъ цыфым псынклэу гурэлэ. Зы унагъо ихыш, ау зэрэлэпкъэу ищыс.

Цыф гъэсагъэмэ, шлэныгъэлэжымэ, лъэпкъым пашэ фэхуыгъэмэ афэгъэхыгъэ тхылъмэ сыдыгъокы осэшхо ялэу гъэпсыгъэх. Сыда плэмэ ахэр зыхэтыгъэ лъэхъаныр, амалэу гумэклэу ялагъэр, гъэхъагъэу шашыгъэр гупшысэклэ зэхэпфы-

новыр ары. Краим тепхыгъэу лощтлэ зэхъум тызэрэшлэщтыгъ, тызэлуклэщтыгъ. Тэ тилъэхъаным крайисполкомым тхъаматэу илагъэм иапэрэ гуадзэу Данил ыкыоу Виктор Артюшковым илэпылэгъоу дэлажэщтыгъ. Руновым загъорэ теупчыштыгъ «Сыда тисэнэхъатмэ зэфэмыдэныгъэу ахэ-лэпыр? тлоти. — «Псэуалэрэ зэхэуфэ е, мыхужыкы хъумэ, ошлыфэ угупсэф, тэ титхыгъэ мычъэпхыжыгъэ пшэдэ-кыжъ рыуагъэхъын алээкы». «Сыдэуштыгъ?» зытлэклэ, тхъапэр кыштэтэи зы гушылэ закъоу кытыритхэщтыгъ — «главнокомандующий». Тхъагъэпцэу

клагъэм амэ кыуигъэоу, ялэ-шлугъэ зэхуигъашлэу, уагъэ-гупшысэу. Тхылъыр Краснодар кыщыдэкыгъ.

Руновыр Пшызэ шъолъыр имызакъоу Урысые хэгъэгум щызэлэуашлэрэ цыф: тарихъ шлэныгъэхэмклэ кандидат, фи-

ту, но и на духовные костыли», «шрам поперек лица — украшение молодца», кызырэдзэкыжыкы Руновым адыгэ гушылэжыгъэр. Тхылъым кы-хэптыкыкы, бгъэпсэолъэнхэ плэжыкынуу гупшысэ гъэшлэгъонхэр хэтых. Ахэджэго унагъомэ ямызакъоу, мыр адыгэ лъэпкъымкы хэгъэгумкы мэхъанэшхо зилэ тхылъэу сэлъытэ.

Лъэпкъышхоу тызыхэсым емыкы кытфильгъуным е тшхъэ пыуты тшлэжыкыным те-нэгъуеу, непэ адыгэхэр зэры-фэгъэхэ чыплэм шхъэхыгъэу тырыгушылэным бэрэ зыщы-тэдзые. Лъэпкъыр зыгъэлэп-кырэ пстэури — бзэри, шэн-хабзэхэри, нэмыкыхэри къэб-гъэгъунэнхэр дэгъу, ау уах-тэр кытэмыупчлэу ахэр зэ-блэхъух ыкы зэблихуштых. Ащ уфэмыбэнэнэу кызыгъэкы-рэп. Ау лъэпкъым хахъо имылэ зыхуыкы, узыщыгуыгъын щылэп. Адыгабзэр зэзыгъэшлэрэ тимы-лъэпкъэгъум «сыадыг» ылоу заригъэтхыжыштыгъ, шыуашэр зы-щызылапгъэри адыгэ хужыкы-штыгъ. Тшлэжыкыгъэ чыгухэри, «мыхэр адыгэмэ ячыгуыгъэх, зэгорэм бэ хужыкыштых», ылоу зымы кыттыжыкыштыгъ. Мы лыфымкы (цыфышхъэ хэхъо-нымкы) Темыр Кавказым ис

**«Ащ фэдэ цыфыр, сьд фэдэ лъэхъан
къэхуыгъэми, гу лъатэщт, илъэгаплэ
ыгъотышты».**

логие шлэныгъэхэмклэ док-тор, Хэбзэгъэуцу Зэлуклэм иде-путатыгъ. Урысыем культурэм-кы изаслуженнэ лыфыл, Крас-нодар краим ыкы Адыгэ Рес-публикэм язаслуженнэ журна-лист, тхылбигъу кыдыгъэкыгъ. Хэгъэгум хэбзэунашъоу щызэ-рахъэрэми кыныгъоу илэымы ащыгууаз, акылрэ гупшысэ-рэ зыклэрыпхын цыф.

Ахэджэго Муратэ фэгъэхы-гъэ тхылъым уеджэ зыхуыкы, узлэклиуытэу, апэрэ нэклиубгом кыщегъэжыгъэу аужырэм унэ-сыфэкы, урысые хэгъэгуми, дунаими анахъ шэпхэшлоу, лъэ-гаплэу илэхэми клалэм ищылэ-кы-псэуыкыгъэ игупшысэхэмрэ арипххэзэ кырыклэ. Мурат ищылэныгъэ гъогу, амалэу лэ-клэлыгъэмрэ гупшысэу зыхэ-тыгъэмрэ ащ нэмыкы цыф гу-рылоныш, зэхифын ылээкы-штыгъэу сэ сыгуыгъэрэп. Ащ фэдэ цыф гъэсагъэм узэхы-шлэныр, илъэгаплэ урищэлэ-ныр насыпыгъ. Нэклиубго пэпчэ адыгэ шэн-хэбзэ зэхэтыклэми, урысхэм язекыуаклэхэми шы-сэрэ гупшысэрэ ахэпхынуу тхылъым къеты. Лъэпкъытлэми, урысхэмрэ адыгэхэмрэ, ягу-шысэхэр тхыгъэм щызэрэгъэ-байхэу, щызэрэгъэлэшыхэу, бзэу зэрэтхыгъэр къэлэпнэ умы-лэжыкынуу шэпхэшлэу илъэу гъэпсыгъэ. «Емыджэрэ цыфыр нэшъу ыкы лъащэ» адыгэхэм ало, «не читающий человек навсегда обрекает себя не только на житейскую слепоту,

но и на духовные костыли», «шрам поперек лица — украшение молодца», кызырэдзэкыжыкы Руновым адыгэ гушылэжыгъэр. Тхылъым кы-хэптыкыкы, бгъэпсэолъэнхэ плэжыкынуу гупшысэ гъэшлэгъонхэр хэтых. Ахэджэго унагъомэ ямызакъоу, мыр адыгэ лъэпкъымкы хэгъэгумкы мэхъанэшхо зилэ тхылъэу сэлъытэ.

Ешъонымрэ наркотикхэмрэ ахэцагъэхэм япчъагъэ тхъамы-клагъу. Ащ кыхэкыкы клэлэ сэ-къатэу къэхуыхэрэм гур агъэу-зы. Унагъо зышлэн фаеу клэлэ ныбжыкыкы шысхэр къалытэ-хэ зыхуыкы, угу мэклоды. Та-пэкыкы щылэгъэ унэгъо лужухэр пкыыхаплэу кзэнэжыгъэх. Укзэзылфыгъэхэмрэ нахыжы-хэмрэ уямыдэлужыкыныр хабзэ афэхъу. Тижыкыхэр жылыгы-плэмэ ятэтыжыкы. Ау унэ дэгъу-рэ машинэ лъаплэрэ зилэхэмкы тыпэрыт. Ар дзеп, ау ащы ты-зэмысэгъэ шэнхэр кытфе-хыкы. Бзэдэжшлагъэу, мыхъо-мышлагъэу, машинэ зэутэкыкы шылэхэмкы ауж тыкыинэрэп. Хъэдагъэхэр, лажъэу тилэр тэп-шыныжы фэдэу, анахъ шхын

Муратэ янэ-ятэхэмрэ.

жыным шлогъэшхо хэлъэу гъэпсыгъэ. Ахэм гъогур кы-уагъэлэжыгъоу, плуныгъэ-гъэсэныгъэмкы зышлогъэшхо къэклорэ тхыгъэхэу гъэпсыгъэх. Етлани лъэпкъым шыщ цыфым фэгъэхыгъэ зыхуыкы, уасэу илэм инэу хегъахъо. Ащ фэдэу, шъошэ иным илъэу, тхылъэу тэ тилэр маклэ.

Апэрэу, сыфэразэу ыкы сигуапэу зигугъу къэсшымэ сшлэуи гъор тхылъыр зытхыгъэу Виктор ыкыоу Владимир Ру-

лущыпчыкыгъэ, «Хъарыф за-къоу «л»-р хэгъэзыри еплъ», — ылоштыгъ. — «Джаш фэдэ шынагъомрэ пшэдэкыжыкымыр талыгъэу тэлажъэ», — кыпи-гъэхъожыштыгъ.

Мызэгъогум лъэпкъытлэми азыфагу ушэтылэу илэм зэри-уцорэр кыгурылоу, уеджэфэ шыпкъагъэу хэлъым узлэкли-уытэу, узеджахэрэм гупшы-сэм укымытлупщэу Руновым тхылъыр ыгъэпсыгъ. Гушылэхэр къабзэх, лъэшыкы: зыщыцы-

жъуагъор...»

лъаплэхэмкIэ зетэхъэх. Хэта ахэр зилажъэр? НыбжыкIэхэр ара? Ахэр тэрыба къэзыгъэхуэгъэхэр, зыгъасэхэрэр, зыгъэдалохэрэр?.. «Сыда мыхэр мы тхыгъэм зэрехыгъэхэр?» ылоньш, зыгорэ къэупчIэн ылъэкIышт. КъэшIэгъуаеп!

пылэгъу къыфэхуыштыгъэр, ыгу ихыкIыштыгъэм анэсэу уигъэгупшысэу къетхы, щысэхэр къехы. «Муратэ краим информация жъугъэу иIэмэ пашэ зафашым, — къетхы Руновым, — IофшIэныр къызэрыкIоу зэрэщымытыр къыгурылуи, «о

гъэ лъэхъаным зы нэбгырэ къахэкIыгъ дэлон ылъэкIэу, цыфхэр зыфаер къыгурылон ылъэкIэу, ар Мурат арыгъэ», — къетхы Руновым. Цыфхэр зыфаер пшIэмэ, цыфым ыгу екIурэ лъагъор олъэгъу, бгъэдэлонимкIи гъогури нахъ хэхыгъошIу мэхъу. Ащ къыхэкIэу сыд фэдэ Iоф фагъэзагъэми, кIэлэ ныбжыкIэм, «хъау» имылэу, зэимыгъахъэу, бырысыр къыхамыкIэу зэшIуихын ылъэкIыштыгъ. «Чыплэ нэкIап тыкыздэкIуагъэр, лъапсэу тызыте-тыр зыгорэм ышIыгъ, ахэм уасэ афэтшIын фае», — ылоштыгъ. Губернаторым илIыкIоу Хэбзэгъэуцу ЗэлукIэм загъакIом, депутатхэр зыфэдэхэр зэригъэ-шлагъэх, ныбджэгъуныгъэ адишIыгъ, сыд фэдэ IофкIи зэгъурылохэу ыгъэпсын ылъэкIыгъ. Краснодар ипашэрэ краим илъшхъэтетрэ азыфагу кыххэгъэ зэгъурымылоньгъэр зэкъуихыжъын ылъэкIыгъ. Чыплэ зэжъурэ чыплэ кьинрэ арыфэрэ цыфхэр зыдэщылэм апэ нэсыштыгъ. Мыхъо-мышлагъэ зэхефымэ, лъапсэм нэсыфэ лыхыштыгъ. «Ащ фэдэ цыфыр, сыд фэдэ лъэхъан къэхуэгъэми, гу лъатэшт, илъэгъапы ыгъотышт», — къетхы тхылъым иавтор.

Руновым инэплэгъу зи IэкIыгъэп. Адыгэ пшыси, лъэпкъ шэн-хабзи, нартмэ яэпоси, Урысые хэгъэгум икъэгъэзэплэ зэхэфыгъуаехэри. Анахъ цыкIоу гу зылымытэн плъэкIыштыри ылъэгъугъ, анахъ инэу цыфыр зэблэзыхуэрэри, сыд фэдизэу лъагъу зилэгъыгъэми лъапсэм зэрехыгъэр, ащ мэхъанэу иIэри ылъэгъугъэх. Муратэ къызэрыхъогъэ унагъомрэ къызшыхуэгъэ къуаджэмрэ, янэрэ ятэрэ гупсэнэгъэу афырилагъэр, кIалэм зыпишын зэрэщымылагъэр нэкIубгъо пэпчъ нэфэу, фабэу щыпхырыштыгъэх. Муратэ осымэджэфэ иныбджэгъухэр, илофшIэгъухэр, илъэпкъэгъухэр гумэкIыхэу зэрэ-шхъарытыгъэхэр ишхъэгъусэу Ленэ къызэрилотэжыхэрэр Руновым нэпсыр къыгъагъоу къетхы. Ау пстэуми анахъ лъэшэу сэ слытэрэр лъэхъан гъэпцIалэгъу Муратэ зытефагъэм димыхыхэу, шыпкъагъэу, зэфэныгъэу, гукIэгъоу унагъом щигъотыгъэхэм афэшпыпкъэу игъашIэ зэрихыгъэр, къуаджэм къышхуэгъэ кIэлэ ныбжыкIэр ахэм хэгъэгъу пэщэныгъэм илъэгъаплэ рашэлIэн, дагъэклоен зэралъэкIыгъэр ары. Ар хэтрэ адыгэ унагъоу непэ сабыл зыцаплурэмкIи, ныбжыкIэхэмкIи щысэхуэхэ фае.

Ау гъэзетым еджэрэмэ ар гупшысэу къафэсэгъанэ, сэ тхылъым къыфэсэгъэзэжы.

Ахэджэгъо Луизэрэ Казбекрэ сабыиплI къафэхуэгъ. Агурэ апсэрэ зэхэлъэу ахэр зэдалугъэх, зэдалэжыгъэх, гъогу дахэ тырагъэхъагъэх! Ахэджэгъо лIакъори, Луизэ къызхэкIыгъэ лIакъори дэгъоу тхылъым къы-

пшхъэкIэ зэхэмышIэрэр цыфгурьбгъэлон, зэхэбгъэшIэн плъэкIыштэп» ылуи, дэмышхъахэу, зымыгъапагъэу, университетым чIэхъажыи, журналистикэмкIэ ифакультет къыухыжыгъ. Лъэшэуи къышхъэлэжыгъ. «ТхымыкIагъоу къэхуэрэр зэкIэ жъугъэунэшкIоу, цыфыр зыукIыгъэр лIыху-

Мурат иунагъу.

щыгъэлъэгъуагъэх. ЛIэкъо лъэшыгъэх, цIэрыуагъэх. ШIэныгъэмрэ гъэсэнэгъэмрэ уасэ зышафашырэ унэгъуагъэх. Совет хабзэм сыд фэдизэу зэфэдэ тишIыштыгъэми, лъым хэлыр гъуащэрэп ыкIи кIодырэп. Игъо къэсыш, ар къэлъэгъо-жыи. Нымрэ тымрэ зыхэтэгъэхэ дунаири, шылакIэри кьиныгъэх, зэжъугъэх, ау гугъэу зыхэтэгъэхэм аригъэукIочыгъ ыкIи кIэгъо-жыгъэхэп. Муратэ иапэрэ мафэмэ къащэгъэжъагъэу гъогоу къыкIугъэр зэгъа-фагъэу, янэрэ ятэрэ ягукъэкIыжымэ ахэгъэцагъэхэу Руновым къетхы. Унагъор пстэуми зэралъапсэр дэгъоу къэгъэлъагъо. Къоджэ еджаплэр, институтыр, псэолъэшI сэнэхъатыр, IофшIэныр, политикэм хэцагъэ зэрэхуэгъэр. Краим пэщэгъур щилыгъэу гъэхъагъэу ышIыгъэхэр, уасэу къыфашыгъэхэр... КIэлэ ныбжыкIэр кьин чыплэ ифэмэ зэгупшысэштыгъэр, Iэ-

жыым фэжъугъадэу сыда къызкIэжъугъэлъагъорэр?» — журналистмэ Муратэ яупчIыштыгъ. Джэуапыр сатыум, мылкъум, кыххэкIыплэм екIужыштыгъ. «БзэджашIэм изекIуакIэрэ иIэмэ-псымэрэ къэбгъэлъагъомэ, цыфхэр ащ еогъасэх, рьогъасэх, фзогъэблэх. Хуыштэп а еплъыкIэр, цыфым ипсауныгъэрэ ищылэныгъэрэ зыпэлшын мылкъу дунаим тетэп», — ылоштыгъ Муратэ. Ащ нэмыкIэу жьымрэ кIэмрэ зэкIэрыпчын умылэкIынэу зэрэщытыр зэхышIыкIыгъэу цыф цIэрылохэу къызшыхуэгъэ къуаджэм, республикэм ялэхэми, етIанэ Н. Харитоновым, М. Клепиковым, Н. Кондратенкэм, В. Артюшковым афэдэхэу Пшызэ шьолъыр исхэми ыналэ атыригъэтэу, упчIэжъэгъу ышIыхэу зэрэщытыгъэр Руновым дэгъоу къэгъэлъагъо.

«Хэгъэгум пашэу исхэм цыфхэр зэхамыхыжыхэ зышыху-

Мурат опсэуфэ, Iоф ешIэфэ гъэсэпэтхыдэу, шIэныгъэу рагъэгъотыгъэр ымыгъэбэгъуагъэмэ зи хигъэзыгъэп. Гукъаор — игъашIэ кIэкIыгъэ, иамалхэр икъу фэдизэу ыгъэфедэнхэу игъо ифагъэп, ары Руновым ыlorэр, ары тэри зэрэтлытэрэр.

Тхылъым шхъэу фишIыгъэр «Дом хрустальный на горе...» В. Высоцкэм иорэд къыхэхыгъ. Унагъом, шхъэгъусэм, лъэпкъым, хэгъэгум, ныбджэгъухэм шIулъэгъоу афырилэм илъэшыгъэ а оредым кыххэщы. Ари кIэлэ кIэлэ гъэшIэгъонэу авторым къыгъотыгъ. Ащ нэмыкIэу, а усакIом шыпкъэныгъэу хэлъыгъэмрэ хэтрэ цыфи ыгу ихыкIырэр къыгъэлъэгъон зэригъэкIырэмрэ Муратэ гу алытагъэу

ИгъэшIэ гъогу кIэкIыгъэми, исабий-хэмрэ илахылы гупсэхэмрэ егъашIэми къафэнэфынэу огум ит жъуагъоу къафэнэжыи, ныбжыкIэу ахэкIыжыгъ.

щытыгъ. Совет хабзэм идеологии пэшIуекIоу ащ иорэдхэр гъэпсыгъагъэх, ащ къыхэкIэу ныбжыкIэхэр рагъэдэлунхэу фэагъэхэп. Советскэ идеологииеуд пуд пчъагъэ хуэрэ тхыгъэхэр зэрэщылэу, оркестри митинги хэмытэу Высоцкэм гитарэр ышти, изакъоу пчэгум кьинцуи, ымэкъэ икIыпкIэлэ «... Хэгъэгум ныбжыкIэу исхэр дишэхынхэш, ягупшысэ зэблихуэн ылъэкIыгъ...» къетхы Руновым. Шыпкъэ, Совет хабзэм къехуэлэщтыр зэкIэ ышIэрэм фэдэу Высоцкэм иорэдмэ ахэлъэу гъэпсыгъагъэх. Ащ фэдагъ лъэхъаныкIэр,

Мурати ащ ицIыфыгъ. Высоцкэм иорэдхэр Мурат икIэсагъэх, гитарэм деозэ къылоштыгъэх. Мафэ къэс ылъэгъурэм сабыир нахъ лъэшэу ыгъасэу щылэп. Луизэ янэу Самэт гитарэр ымытIупщэу щылагъ, ежъ Луиза дахэу гитарэм еоштыгъ.

Тхылъым уеджэ зыхуэкIэ, Руновымрэ Муратрэ умылэгъоу ягупшысэхэр чыжъэу зыгорэм щызэнэсыштыгъэхэу къыпщэху. ТхэкIо цIэрылохэу, цыф гъэсагъэхэу тхылъым зигугъу къышIыштыгъэмэ ар нэрылэгъоу къагъэлъагъо. ЕтIани гъэшIэгъоныр, Руновым ыкьуйтIуи АлександркIэ яджагъ. Муратэ ыкIорэ ыпхуэрэ ятэрэ янэрэ ацIэхэр (Луиза, Казбек) афиусыгъэх. ИгъэшIэ гъогу кIэкIыгъэми, исабийхэмрэ илахылы гупсэхэмрэ егъашIэми къафэнэфынэу огум ит жъуагъоу къафэнэжыи, ныбжыкIэу ахэкIыжыгъ. Мурат къыкIэныгъэ шъаом, еджаплэм чIэсызэ, арагъэтхыгъэ сочинением мырэуштыгъэу къышетхы: «СыкызыхэкIыгъэ лIакъомэ сяплъыжыш, урыукIытэнэу зы нэбгырэ закъо ахэслъагъорэп. ЛIакъоми, лъэпкъыми ащышхэу, сигупсэхэу, цIэрылохэу хэгъэгъухом фэлэжъагъэр бэ мэхъу». Тэри лъэшэу тыщэгугъы, Казбек цыкIоу ятэ игъогу тыхагъэу псэолъэшI сэнэхъатым фэджэрэм, институтыр къыухыныш, лъэпсэшIоу лъэпкъым ицIыфмэ къахэуцонэу. Луизэ цыкIуми джащ фэдэу тыщэгугъы. Ахэм анэмыкIэу узынэсыпхэу тхылъым дэтыр бэ, ау игугъу пчъагъэрэ зэхэпхын нахыи зэ уеджэмэ нахъ тэрэзэу сэлъытэ. Тхылъыр зэрэпсаоу пштэмэ, дэгъу дэдэ хуэгъэ.

Краснодар краир Урысыем ианыхъ чыплэ инмэ ащыш. Хэгъэгъу псау! АпэрэмкIэ, Мурат Iофышхо ыгъэцакIэщтыгъ, ащ

щыкIагъэ имылэн ылъэкIыштыгъэп. ЯтIонэрэмкIэ, упашэмэ, зэкIэри къыпфэдэгъунхэ алъэкIыштэп. Ау а пстэуми краим игубернаторэу Ткачевым джэуап къаритыжыгъэу сэлъытэ джынэзэ нэмазэу къуаджэм щылагъэм къышIуагъэмрэ «Пшызэ шьолъыр и Лы-хуужь» зыфилорэ дышъэ жъуагъоу щымылэжыым ыбгъэу къытырилъхъагъэмрэкIэ.

АдыгэхэмкIэ непэ зэо-банэп, зыгорэм илуагъэ итыутыжыын е тыпэшIуеклон Iофэл зыужтитын фаер. Непэ уахътэм диштэу лъэпкъыр зыгъэгумэкIырэ Iофыгъо горэ зы сатыркIэ Урысыем ихэбзэ-унашэу хэдгъэуцон тлъэкIыгъэмэ, джар текIоныгъэкIэ плытэ хуышт. Тызэкъотэу, зэдэгъаштэу, акылыгъэрэ гупшысэрэ тхэлъэу, зы гъогу тызэдытетэу щылэ-кIэшIум текIуныр нахъ тэрэз. Ащ екIурэ гъогур тхылъым дэгъоу кыххэщы. ТиныбжыкIэхэри, тицIыф гъэсагъэхэри джащ рыкIонхэм сышIыгъыгъэ, сэри ситхыгъэ къэсэхуыжыи.

ГЪУКIЭЛI Нурбий.

Клэлэегъэджэ къодыягъэп

Сыд фэдэ сэнэхьат ыцлэ кьеплуагъэми, клэлэ-
егъаджэм ыпшэ хьун зыпари шылэп. Сэ не-
пэ нэлусэ шьузфэсшлымэ сшюигьор клэлэегъэ-
джэ сэнэхьатым зищылэныгъэ гьогу езыпхы-
гъэу Бэгъ Екьутэкл Хьаджмэт ыкьор ары.

Ригьаджэхэрэм ащ иакъыли, игупшыси афигьэхьызы, ипшээрълыхэр дэгъоу ыгъэцаклэхэзэ илгъэс 45-м ехьурэ лэжьагъэ пашэуи, клэлэгъэджэ кызысэрлоуи. Илофшэн зерифэхьуашэу зеригъэцаклэрэм кыкълэты-кълэуагъэ щытхьу тхьылыи 10 пчъагъэхэр. Джаш фэдэу медалэу «К 100 летию со дня рождения В.И. Ленина» зыфилорэр кыфгагъэшэошэгъ.

Екьутэкі кӀэлэегъэджэ кьо-
дыягъэп, ригъэджагъэхэм шӀэ-
ныгъэ куу зэраригъэгъотыштым
лъэшэу ыналэ тетыгъ, нэрылъэ-

гу-лэпйэгүхэр ыгъэфедэхээ.
иурокхэр гьэшлэгонэу ыгъэлсы-
щыгъэх. Ригъэджагъэхэм не-
пи ашыгүпшэрэп шъхэкӀэфэ-
шхо кыфашы. Икьоджэдэхэ-
ми алытэ, упчӀэжыгү афэху.

Бэгь Екүтэкл кьуаджэу Нэчэрэзые шыпсэурэ лэжьэкл унагом 1936-рэ илэьэс кьихьуаьа. Ятэу Хьаджмэт тучантесэу лажэьыштгь. Сабыи 7-р зэриплүштм, шэн-хэбзэ дахэхэр зэрахильхаштым, гьэблэ илэс-хэм зэрахичьжыьштхэм пылыгь. Зэш-зэшыплхүхэм ацлэ дахэклэ арагьаьол, сэнхэьатэу

зызыфагээзагэхэм ялтыгыгээ
пэрытныгээр алыгээ, альэлк
кв-
мыгганзу лоф ашлаг. Екютэлк
ячылэ дэт гурыт еджапэр кы-
зеухым колхозым хахы илэс-
эрэ лоф шишлаг. Нэужым кв-
лэу Мыекьяуапэ дэт клэлэегэ-
джэ институтым филологиемклэ
ифакультет иадыгэ отделение
члахы, дэгэу дэдэу кыуухыг,
зыклэхьопсыштыгэ сэнэхьатыр
зэриггэгьотыг. Ичылэ кыгыз-
зэжьи урысыбзэмрэ адыгабзэм-
рэлэ клэлэегэаджэу лоф ышлэ-
нэу ыублаг. Зыхэфэгэ кол-
лективыр зэклэмклэ нэбгырэ
38-рэ хуштыг. Зэгурыланыгэ
азыфагу илэв зэдэлэжыгэгэх.

Клэлэ ныбжыкылэм илофшэн хэшлыкышхо зэрэфырилэм гу кылыбатагь, директорым игуадзэу агъэнафи илъэс 20-м ехьурэ лоф ышлагь. Директор лэналэри зэрифэшъуашэу илъэс 20-м ехьурэ ыгъэцклагь, шытху пылъэу пенсиэм кӀагъэ.

Тхьэмклэ шыкур, нэпэ Екьутэкл ыкьуачлэ илэ, бэрэчэт, шырыт. лóf зышлэу есэгъэ хьулыфьгьэр унэм рэхьатэу исышъурэп. Чэм шъхьипшл, чэтхэр ылыгьых, хатэри ишлэпкьэу елэжьи.

Цифр зэхэхээ зэвхлэхэм ах-
мыхыу хьурэп. Джащ фэдэу
тызышызэвхлэгьэ горэм ильэс
пчяагэм пэземыблэжьэу зы-
фэлэжьэгьэ сэнэхьатым фэзы-
цагьэу, ипредмет шлу езыгьэ-
лээгьэу к1лэлэгьаджэм ыцэ
кьырилонэу тельэцгьэ.

— Аных кэлээгэджэ дэ-
гью, сыщэлэфэ сыгу имкы-
штыр урысыбээмкэ тезыгэ-
джэгэ Гыш Рэщд. Ащ иурок
кьэлотаклэ непэ кьызнэсыггэм
сынэгу клэт, сыщэлэфи ар жо-
гьо мыклуасуу силэшт. Ицй-
фгырээр ишэн-зеклоклэ дахэрэ
джы кьызнэсыггэми сыгу иль...

— Ебгъэджагъэхэм ащыщ-
хэр зэрэхъугъэхэм тыщыб-
гъэгъозагъэмэ дэгъугъэ. —

джыри зыфэсэгъазэ Екьүтэкі.

— Ари кыюслон, узарыгу-
шхонзу, лъэгэплэ инхэм анэсы-
гъэхэр мымакълу ахэтых. Ахэм
ащыщхуэ Мэщплэкъо Хъалидэ
Адэгэ Республикэм и Лышьхэ
ыкы иминистрэхэм я Кабинет
я Администрации ипашэ игуа-
дзэу лoф ешлэ, ащ ишьхэгъу-
суэ Тэмарэ шлэныгэпэжэ. Хут
Рузан врач-терапевтэу мэлэ-
жэ. Хакъуй Аслъан Адэгэ
Республикэм и Лъэпкъ театрэ
иартист. Ахэм анэмыкыбэхэ-
ми апшъэрэ гъэсэнэгъэ зэра-
гъэгъотыгъэу шуклэ ацлэ рара-
гъаложэ мэлэжэх.

Къутыктлр шьхъыгъусуу Нуриетр сабыиц зэдапугъ, рагъэджэгъэх, алъа тырагъууцугъэх. Ипшъашъуу Эммэ ятэ игыгъуу рыкълугъ. Апшъэрэ гъэсэнгъуэ илзу Пнэжыкълые гурыт еджаплэм урысыбзэр ыкъл адыгабзэр шарегъэхы. Биболэт къалэу Краснодар макъумэц институтр къышиуыгъуу шэлажэ, Джамболэт бизнесмен хъугъ.

Екьутэкл ильфыгэхэм адэт-хьэнэу, псауныгъэ пытэ илэнэу, шлоу шылэр зэклэ кьыдэхьунэу тыфэлъало.

КЪЭДЭ МҮХЬДИН.

Адэгэкъл.

ЦИФЫР ЫКИИ ТАРИХЪЫР

Черкесием урысхэр къызэрихьагъэхэр

«Хэтрэ цыф лъэпкъи, анэхь хэгъэгу цыкълу щэпсэуми, ащ ежъ зэрэшлюигъом тетэу шыбыс-
сым шъыпкъ, ыкйи зы цыфыпсэ гори фитэп
ащ ишъхьафитыныгъэ зэщигъэкъонэу, зэли-
гъэхъанэу».

Лазар КАРНО

Шыпкхэм тетэу угушылэн хумэ ары зэрэшытыр. Ау дунэе политикэр ащ фэдэ гупшысэп зэрыгуазэрэр. Тетыггор зилэ классхэм яидеологие нэмык! шыпкх — ашюиоггор сьд ишык!эми кыыздагъэхуныр ары.

Зы мафэп, мазэп, ильэсэп, тлоп, шэп — ллэшлэгуйтлү инын, я XVIII — XIX-р зэлылыгыых адыгэ лъэпккым ышххэ кырыкгуагэм. Сыд хъазаба е сыл чыфы-пцыныжъа адыгэм телыыгэр ащ фэдиз тхыамыклагьор рамыгэшэчымэ мыххунэу? Мыш фэдэ упчлэу бэ кьэтэджырэр тильэпкэ иблэкыгэ зызыфэбгъэккэ. Ары. Непэ, шыкур, тыужгъэиугэ-итэкхухагэ тыххугэм, лъэпк лъачлэр члыгужым джыри шэссэуш, нэмык цыф лъэпкхэм ыккы хэгэгущоу Урысыем зыдыргыштэу кьэралыгю шхъафитым фэклагэ, бэшлагэу лъэпккыр зыклэхопсыштыгэ кьэралыгю гъэпсыккэр дгъотыгэ ыккы ти Адыгэ Республикэ ыпэккэ лъэклүатэ. Ау мы охтэ закорор арэп лъэпккым ышххэ кырыкгуагэр, кырыкшоцтыр зэрашырэр — лъэныкгуау. Уиблэкыгэ чыжы, уинепи, уиккэккшоти ренэу гунэ алыпфымэ, зэбгашпшэ джары нахышлум уфэклон зыкыфаер.

Кавказым ис анахь лъэп-
кыжъхэм адыгэхэр ащыщых,
ягъэшлэ гьогүүани ащ кыыхэкӀэу

лээнкыуабэу зэтеклы. Ушэтаклохэм ильэс 200 хьугъэ-шлэгъэр зэпырагъазэм, мы лэ-хъан иным иполитикэ тарихэ лöffыгъохэр ыкхуэ зэхэфыгъэхуэ, кыралотыкыгъахуэ пфэ-лщтэп. Ар ежь шлэныгъэлэжь-ушэтаклохэм япхыгъэп, къэрал-пыхоухэм зэрэхэрэ идеологиэм а эклэ фэкложьы.

Адыгэхэм ащыц гупшысэкло-
тхаклохэми, тарихълэжъхэми агъ
рэхъатырп лъапкъ тарихъ лъа-
спэр ыкоу зэрэкълэуыгъоэгъэм
фэш, хэти ынгу блэкълэгъэ чы-
жъэм фэгъзагъ, шъыпкъэм лъы-
лэсы шлоигъоу. «**Русские в Чер-
кесии**» (1760 — 1864) зы-
филорэ тхылъэу Азиз Мекер
ытхыгъэр, лъапкъым итарихъ
пхъэтат илудэнэклэ псыгъо кы-
зэтэсыгъэщыклэу плъытэн плъэ-
клышт.

Зыццэ кьетлогъэ тхылъым
иавтор Тыркуем ичеркес диас-
порэ анахь кыххэщырэ цыф
гъасагэхэм ащыц. Дунэе шап-
хэм елытыгъэу цыф лъап-
кым ифитынгъэ кьэухумэ-
гъэнымкIэ лфыхшо ышлаг.

Азиз Мекер кыуаджэу Би-
бэрд (джы Къэрэщэе-Шэрджэс
Республикэм итым) кышчыхугъ.
Ублэлэ еджалэу калэу Чер-
кескэ дэтым члэхэзгъагъ. Ау
Мекерхэм яунагъо шхъэхъы-
жэжъым хэфагъ ыкӀм Осмэн
империем кӀуагъэ. Азиз иеджэн
(инасыпкӀэ) Стамбул шылъи-
гъэкӀотагъ. Иакъыл кызыкӀуа-

гээм шеггэжъягээу игүмэк! цыф
лъяпкхэм ящылэклэ епхыгээу
кыыхыгь. Анахээу зымыгээ-
гупсэфыщтыгээр еж иадгь
лъяпкэ зэщычыгээ-зэбгырыч
гээ зэрэхүүгээр ыкли лъяпкыр
зы шлыжыгээнэр зэрээшлөп-
хыщтыр ары. Гупшысэн-тхэным
имызакьоу, мы лофыго иным
изэшлохын фэгээзэгэ кээр-
лыгьго комитетхэм ахэлажэ,
зихэку зышлөклөдыгээхэм ячлы-
палгээ ягээгыотыжыгээнэмклэ
етлупшыгээу лоф ешлэ. Ау «шы-
шэхээр зыблэкыклэ шыклэм
ульымыбэнэжэ» зэралугээм
хэлъ щыл. Зэпычыгээ лъяпкэ
клапсэр зэфэщэжыгыуае ху-
гээ, тыдэ клуагэхээу, чыагээ-
хээу лъялуагэхэми пклэ илагээп
— адыгэр зэтчыгээ-гощыгабг:
хэкужым кынагээхэр ыкли хэ-
хэс хуугээхэр. Тыдэ кыкыггэа
ыкли сыда кызыхэкыгээр мы
тхамыклагьом ушхыагэу фэ-
хүүгэр?

Азиз Мекер ащ джэуап ригыгъэу къысщэхъу.

Азиз Мекер итхыльзэу «Русские в Черкесии» зыфилоу урысыбзэккэ зэрадаэкыгызэу, 2013-рэ илэсым кыдэккыгээр сапашхьэ иль. Ащ кыкышшо Джеймс Белл исурэтшыгызэу шыудзэ купхэр быракъ гъэлагъэхэр быбатэу зыцызэпэлутхэр тешыхагъ. Ильэ-сишъэ зыкъудынгъэ Кавказ заом ифэмэ-бжъымэ а зэккэмэ кыпкылагъао. А заор арыба адыгэр эклодыллагъэри...

Французыбзэм иль тхыгээр урысыбзэм езыгэклугээр филологии шлэныгэхэмклэ кандидатау, Адыгэ кээралыгбо университетым ипрофессорэу Беданэкьо Сусанн Кзэпллан ыпхуар ары. Джач фэдэу, тхылым икыдэгэклынклэ лэпылэгүү хуыгэхэм ашыщыг физи-

кэ-хысап шэныгэхэмклэ докторэу, Мыекьопэ кызралыгьо технологическэ университе-
тым идеканэу М. Беданкьор,
А. Мекер итхылъ рецензие
(уасэ) езытыгьэу, тарих шэ-
ныгэхэмклэ докторэу, гумани-
тар ушэтынхэмклэ Адыгэ рес-
публикэ институтэу Т. Клёра-
цэм ыцлэ зыхьырэм ипашэ игуа-
дзэу А. Пэнэшьюр, ахэм ана-
мылхэри.

Азиз Мекер итхыль кышы-
тыгъэх Черкесиер дунэе поли-
тикэм зэрэхэуцорэр. Урысы-
ем идипломатие зыфэдагъэр
лъяпкъ клоцым а уахътэм изы-
теытыгъэр, экономикэр зыфэда-
гъэр, урыс кыулыкъушлэхэм
яшыклэ-амалхэр; аужырэ за-
охэр. Гъэкощыгъэнхэм, адыгэ-
хэр ячлыплалэ игъэклыгъэнхэм
фэгъэхыгыгэ Унашъор. 1864-рэ
ильэсым имэкьюогу. Шъхъе-
хыжьыжъ кощыжыр. А уахъ-
тэм урыс правительствэм игъэ-
псыклэ-зеклоклагъэхэр. Урысыер
черкесхэм гуегъунчъэу зэ-
рафышытыгъэр, лъяпкъыр хъа-
кынчъэу тыди зэрэцагъэпчы-
нагъэр. Зэфэхысыжъ клэухыр.
Мы зэклэ тхылъым кышы-
ютагъ.

Азиз Мекер ийыланыгыз зэрэщытэу ильэпкэ зэрэфэгээз-
гьягэр, зышыхасыжыынчэу
фэльэклирэр ильэпкэ зэрэфи-
шлагэр тхылым кееуышаты.
Мыш фэдэ лошлэгэз чэпхы-
гээхэр анахьэу зышыгыэфедэ-
гээн фаехэр тиапшээрэ еджа-
плэхэр, сэнэхват зэгэгытыплэ
колледжхэр ыкли гурыт еджа-
плэхэмклэ тарыхым исыхатхэр
ары. Тиини, тичыклиуи титарихь
блэклигыз ыльапсэ ашлэ зыхь-
клэ, яльэпкэ гүклэгүйи, яльэпкэ
шыхьэлгытэжыи нахь зыкыагэ-
нэфэшт, ежыхэри шлэныгэхэм
агуклэ нахь зыльащэхэ хь-
уштых, ежэ ашыхьэкли зыго-
рэм кыфэушыхтых. «Утлүмэ
уз, узымэ ушымылэ папкл»
ауагы. Укыызэрэгэгүнажы-
ным, хэти уфызэкьомычинэу
питэу узэрэлыгыным мэхьа-
нэшхо ялэба!

МАМЫРЫКЪО
Нуриет.

НАРКОМАНИЕР

Тызделэмэ, тыфырикъуцт

«Хяадэгур зышашээр ошлэмэ, макъэ кытэгъ-ly» зыфилорэ лофтхабзэм иапэрэ уцуго Адыгеим шырагъэжагъ. Наркотик-хэр хэбзэнчъу амыгъэ-зеклонхэм лъыплъэрэ Фе-деральнэ къулыкътум и Гъэlorышланлэу Адыгеим шыэм зэхихэрэ мэ лофт-хабзэр гъэтхапэм и 17-м кыщегъэжагъэу и 27-м нэс клошт. Шоигъо-ныгъэ зилэхэр зеклэ ащ хэлэжьэнхэ алъэкълышт.

Цыхышлэгү телефон номеру 52-48-44-мклэ шутомэ, республикэм чыпсэхэрэр гумэклыгыо чылпэ ифагэхэмэ, джуап агытынымклэ тикыулыкүшлэхэр лэпылэгү афэхуштых ыкли мы юфым фэгэхыггэу ахэм упчлэхэр аратынхлэ, шыклаггэу лэхэм яхылаггэу яшлэхэр афаггэзэнхэ алэклышт.

Хядаггур зышашээрэр
шюшлэмэ, телефон номе-
рү **52-48-44-мк**лэ шю-
кытеу. Къэбарэу шю
кытлэклэжыгъахьэрэм
елытыгъэу цыфым ишы-
лэныгъэ кыл ипсауныгъэ
къэтыухымэн тлэккышт.

Наркотикхэр хэбзэн-
чэу гээкелогъэнхэм
пэуцужьырэ кyuлыкyм
ипресс-кyп.

(Къызыкълъыкlorэр гэтхапэм и 19-м кыдэкълъгэм ит).

Джауштэу фэкьулаеу Къэмгъазэ къэээкхэр япытэлэ шьолпыр чыжъэу йуищыгъэх. Арыти, адыгэ шыу закьом зэрэкълъмыхьащтхэми, ащ нахьыбэрэ ар афымэ, зырызэу къыуклынхэ зерилъэкълъштми гу лъати, агу клодыгъэу яуцуплэ агъээзжыгъ. Къэмгъази нахьыжхэм къакълъхьажы, ауж иуцожьыгъ.

Шэуджэныжъыр (кълэлэм кыфызэплъэкълъызэ): Шыуфэсыжъ апщи, сиклал, сыда къэбарыр?

Къэмгъаз: Сишхонч нахь чыжъэу зэрэорэри, сиш ежхэм яехэм зэранахь чьэрыри, зэранахь бэщэчыри сэллэти, зэкълэкълэсчыи, шхонч огьуклэ къысэкълуалэрэм иш клэсыуты зэхъум, агу клоди агъээзжыгъ, тхьамэтэ маф.

Шэуджэныжъыр: Ар шьыпккэ, уиши, уишхончи, уисэхуи анахь дэгъух. Ау ахэр зыгъэпсыгъэхэр орыбал? Гухэкъл нахь мышлэми, башчэп ащ фэдэу зилэшэ-шъуашэрэ зишыонэ зэтелъырэ гъэпсыгъэр. Аферым, сиклал! Аферым! Джары адыгэмэ «убыхыр сэ ихыгъ» зыкълорэр.

Макьэр: Пытаплэм зыгъээзжыгъэ къэээкхэм генералым ралотэжыгъ адыгэ шыуищ алэкълэжыгъэу Прочнэ-Окоп лъэныкьом зэрэкълорэрэри, шитлу кызэрауыкыгъэри.

Генералыр (зэхихыгъэр лъэшэу кызэрэхэлагъэм ишыхьатэу, клэзэзэу изабытмэ атекууагъ): Къэээкъ шыуишъэм «адыгэ лэл шыуищ тлэкълэжыгъ» шьулонклэ шьуукълэтерэба? Нэпэнчъэ куп! Джыдэдэм жьугъази, къэжъугъотхи, ялоф шьушлэ, дзэм шьукъыхэнэжыныгъэу шьуфаемэ!

Макьэр: Адыгэхэр, шыу тлуритлу фэдиз азыфагоу, зэкълэжыкълорэху клэхэзэ, псыхьом къэргъом цыкълу горэм нэсыгъэх. Хьырцыжыкълэ Алэм ар зельэгъум — арыти шыупэ клалэр — дэгъоу зиплэхьы, Шэуджэныжъым феллэжыгъ. Нахьыжхэми игъоу ылъэгъуи, ылэ кылэти къэуцугъ. Игъусэхэри къэуцугъэх.

Хьырцыжыкълор (псыхьом цыкълум лэлэ фишлэ): Псы шлагъу, ныбджэгъушлур! Зи тызыгъэгъумэклэи хьанэ-гъунэм имыт фэд. Щэджагъуи мэху пэт, игъоу шьолъэгъумэ, щэджэгъоу нэмаз тшын, тишыхэри псы едгъэшъоных, тлэкълуи зядгъэгъэпсэфын, тэри зыгорэ зылудгъэфэн.

Шэуджэныжъыр: Боу игъу, ныбджэгъушлур.

Макьэр: Шымэ япсыххи, ныбэпххэр къагъэланлэхэи, тэкълу зызагъэуцылэтэхэ уж, яшыхэр псы рагъэшъуагъэх, ежхэми затхьакълыгъ, етланэ псы ешъохи, анахь чыгъ жъау благъэм члахьэхэи, яшыхэр рапхыгъэх. Къэмгъазэ къэлъ-гулъ мэкъу зэхэупклэтэгъэ лалъмэкхэр, гъажьом клэпхьагъэу, псынклэу шыхэм ашлохилъэхэи, икълорэ зы лалъмэкхэр иуанэ къызыпетлэтэтиклэхэм чым клэлор тыриубгъуи, нахьыжытлур ащ тыригъэтисхьагъ; фыгу хьатыкъэу ыкли адыгэ мэтэкъом гъугъэу иалъмэкъ кыырихыгъэхэм ащыщ, тлэкълу зылуагъафи, чыгъ лъапсэм зырагъэкълыгъ загъэпсэфынэу. Ау бэрэ шымысыгъэхэу шыхэр зыр зым ыужэу пырхьыхэмэ, лъэбжъаохъу аублагъ.

Шэуджэныжъыр: Псынклэ, ныбджэгъухэр, къэээкхэр тауж кыхьажыгъэх.

(Игъусэхэр къызыщыпъэтыгъэх. Къэмгъазэ клэлорэ лалъмэкхьырэ ыпхьотэжхэи, псынклэу ионэ къуапэ зырегъэкълужхэм, игъусэмэ ауж зыкълыри-мыгъанэу шэсыжыгъэх).

Къэмгъаз (зиплэхьы): Зи шынагъо шымылэ фэд, тхьамэтэ маф.

Шэуджэныжъыр: Хъау, сиклал, тысакъмэ нахьышлэ. Сэ сиш сигъапцлэу ихабзэп, пыир кызэрэблагъэу кыизэхэшлэ ыкли кысегъашлэ. Модэ яплъ ытхьакълумэмэ, джахэр зыдэгъээзгъэ лъэныкьом шлу кыкълэрэп. Едэлэу зэрэпхьыхэрэм.

Макьэр: Ащ дэжыым къэээкхэр,

сапэр коренэу уашъом дафыеу, псыхьобгъумклэ кыкълэжыгъэхэи чыи тешъом кыльэдагъэх.

Ахэр залъэгъухэм адыгэлпхэр кыизэкълэблагъэх. Яшхончхэр кызышлуапхьотхи, яшыхэм ялъэдэкъаохэи, пыеу къакълорэм фауээнкыгъ, Хьырцыжыкълэ Алэр апэ итэу, Шэуджэныжъымрэ Къэмгъазэрэ пцлэшъом фэдэу ащ клэлъыкълорэху. Къэээкхэр къэсыхэ зэхъум, яшхьэпаохэи, къагъэчэрэ-зи кыкълатхьужыгъ пым кыгъэщынагъэхэм фэдэу. Яшыхэр алажэхэмэ,

нахьыжытлур лы ищыгъэ къабзэх, адыгэ шьошэ дахэкълэ фэпагъэх, ялэшэхэр зы макъэ апымылукълэу шлоу зэгъэкълугъэх, пачыхьэм фэдэу пагъэху шы къэбзэ пцлэгъоплэмэ атесых. Ахэм яджабгъуклэ къагот шыу ныбжыкълэр, нэр плэпихэу клэлэ къабз, щыухэ цыекълэ фэпагъэ, илэшэ-шъуашэкълэ зэтэгъэпсыхьагъ, итеплэкълэ изекълуакълэи пшы клалэм фэд.

Къэмгъазэ апэу шым епсыхи, шхомлаклэр ылэ едзэкълыгъэу, нахьыжытлурэ абгъодахыи, яшхолухэмрэ

НАТХЬО Къадыр

Шыфыгъэр лъыгъэ шапхъ

(Урыс генералэу Засс ыпхъу адыгэхэм кызэрахыгъагъэм фэгъэхьыгъэ лорылуатэм тешыкълыгъэ пьес)

пыир кызыкълэагъэхэ фэдэу зашлызэ, къэээкъ шыухэр шьоф занклэм ращэхэи, кыхьэу ащ цызэкълэжыгъэх. Етланэ ошлэ-дэмышлэу къагъэчэрэ-зи, ясэххохэр къырапхьотхи, бгъашъом фэдэу къэээкъ шыухэм атефарзэхэи, блэгъом кълэи макъэ зырагъэшлызэ, апэ ит нэбгырэ заулер раупклэтэхыгъ. Етланэ ясэххохэр саплэм рагъэкълужхэи, яшхончхэр къаштэжыгъэх. Яуээнди, яуи зэу ашлызэ, чъэм кышчамыгъакълэу шхонч уаплэм кыльадэрэр раутэхызэ тлэкълурэ кызэчъэхэ уж къэээкхэм адыгэ шыумэ амал кызэрафамыгъотыщтыр къагурылуи, агу клодыгъэу япытэлэ агъээзжыи генералым ралуагъ: «Генерал, пшлошгъэху мы шыухэм джынэ уцогъухэр ялэхэкълэ. Арэуштэу шымытмэ, ахэм къадэхьурэр къадэхьун алъэкълыштэп — щэм ыхьыхэрэп, сэм пипукълыхэрэп, яшымэ пшьыр ашлэрэп».

Зэхихырэр ыгу римыхьэу генералым ынэжгъэ зэ лаеу зэхигъэхьагъ, ау гу кызлэпишыхьажыи тхьагъэпцлэу къэщхыпцылэ. «Дэгъу, зи яшъумыложь. Къэрэкълор. Сэ ахэм яшлэрэр шьулъэгъун» ылуи, ынэхэр кылыдыкълэу пкъэухэм апылэгъэ адыгашъхьэмэ афепплэкълыгъ.

Ащ нэс къэбарэу шылэм Прочно-Окопым псынклэу зыщиубгъугъ ыкли цыфэу дэсыр зэкълэи пшом хьунэу, жьи клэи, бзи хьуи, а пытаплэм цызэрэугоигъэх адыгэ лэл шыуищэу, къэээкхьыдээр зыфыримыкълэу къакълорэр зыфэдээр зэрагъэлъэгъунэу.

Бэ темышлэу адыгэ шыухэр нэсыхи Прочно-Окоп пытаплэм икълэлапчъэ занклэу лухьагъэх, цыфэу лутхэм шъхьащэ афаши, къэуцугъэх. Цыфэу ащ дэсыр зэкълэ зэрэугоигъэх, алъэгъурэр агъэшлагъоу ахэм къяплыхь. «Лэлыхэу зыфалогъэ адыгэ

яджабгъу лъэрыгъэхэмрэ афиубытхи зырегъэпсыххэм, шищымэ яшхомлаклэхэр ылыгъэху уцугъэ. Иналыкълэу Шэуджэныжъыр Хьырцыжыкълэу Алэм иджабгъуклэ шытэу, цыфэу къяплыхьхэр амылэгъухэрэм фэдэу, рэхьатэу къэуцухэи, адыгашъхьэу пчэгъубжъэмэ апылэгъэхэм Тхьэ афялэлухэи, пытэлэи клэуцым дэхьагъэх. Генералыри, Къырымызэкълэу кълумалри, атаманэу ахэм ягъусэхэри анэхэр къатэгъэдыкълэагъэхэу адыгэшымэ къяплыхь.

Прочно-Окоп пытаплэр. Генералыр, ыпэкълэ гъэчэрэзыгъэхэр ибгырыпх нэс къелэлэххэу, ынэжгъэ зэхэгъэхьагъэу къэлалчъэм лут чыгым ижъау члэт. Къырымызэкълэу кълумалыр, адыгэ шьуашэ цыгъэу, къэээкъ атаманищ готэу шыт адыгэ шыухэр кызыдыкълэу лъэныкьом маплъэш. Ахэм акълэи зы лэнэ кыхьэ дэт, тлысыплэхэр клэрытхэу. Ахэм адыгашъхьэхэр пчэгъу лъагэмэ апылэгъэхэу ашъхьащытх акълэи цыфэу жьугъэ макъэ кыдэлукълэу.

Къырымызэкълор (генералым зыфегъазэ): Мыхэр, шыри, анахь лыи цлэрылоу Пшызэрыкл исхэм ащыщых. Мы къакълорэхэм яджабгъуклэ шытыр «уай-уай» языгъэлэгъэ Иналыкълэу Шэуджэныжъыр ары. Ащ кыбгъодэтыри Хьырцыжыкълэу Алэр ары, Джанчатэмэ ащыщ. Шыхэр зылыгъ клалэр сшлэрэп.

Генералыр (ынэхэр кылыдыкълэу адыгэхэм къяплыхь): Сыд яплыгъэми ахэр сэ непэ псаоу клэкълэмыкълэжыынхэкълэ усэгъэгъугъэ. Шъхьыщ мохэм ахэхьуагъэкълэ лъытэ (лугъушлукълэу пкъэухэм адыгашъхьэу апылэгъэхэм яплыхь).

(Иналыкълэу Шэуджэныжъым исэмэгуклэ Хьырцыжыкълэу Алэр готэу генералымрэ ащ игъусэхэмрэ адэжлохьэх, лъэбэкъуитлу фэдизклэ апэчыжъэу къэуцухэщ, купым шъхьащэ макълэ фаши).

Шэуджэныжъыр (Къырымызэкълэу кълумалыр кышлэжыгъэу, зыфегъазэ): Игъом тызэлуклагъ, Къырымызэкълор. Зы гупшысэ хэмыгъэзэу къаолорэр еложь уитхьаматэ.

Инэралыми, игъусэхэми, зэкълэ цыфэу кьэзэрэугоигъэхэми адыгэ шлуфэс ятэхэи. Инэралыр фаемэ, тыхьакълэ, ау тышчысынэу тыкълэуагъэп.

Къэээкхэхэри адыгэмэ афэдэу шыу дэгъух, зэокло пхьашэх, лыгъэ ахэлъ. Шьыпккэ, лыгъэмрэ жьалымыгъэмрэ зэхагъэкълорэу кысщэхьу, ау сыдэу тшын тиеплъыкълэхэр зэшъхьащэкълэхэмэ. Тэ мыщ гъэсакло тыкълэуагъэп. Цыфыгъэмрэ лэлэлэсэнэгъэмрэ арышъ тэрклэ шапхьэр, заорэ пыджэрэ хэмылэу, ушэтыплэ зэнэкълэжыгъэу тэжъугъэгъэунаф тиклалэмэ анахь чаныр. Мо адыгашъхьэу пчэгъумэ апылэгъэхэмрэ уиплэлор члэгъ члэт пхьуантэм дэлыхьхэрэ кытэотыжыых, шьукыттеклэмэ, мо пылэгъэхэм шъхьыщ ахэогахьом — уикълэпкълэклэ ащ фэдэкълэ укызэрэттенэцыхьхэрэ кыдгурылогъах. Тызэзэгъыгъэмэ, ежъ зыфэе кьэзэкълэу утыгум кыырэжэ. Сэ сигъуситлур хьазыр. Ежыыррэ сэрэре тилыхьхуэхэм яджэгуклэ теплын, фаемэ, ахэм джэгуныр зауыхьклэ, тэри ушэтыплэм тыхьан.

Макьэр: Къырымызэкълэу кълумалым адыгэмэ алорэр генералым фызэредзэкълэи.

Генералыр (ынэхэр кълэдыгъэхэу лощыпцылэи): Шьукълэблагъ, адыгэ лыхьухэр! Сигуапэ шьумыщынэу хьакълэу шьукызэрэсфэклэуагъэр. Гухэлъэу шьуилэри сыгу рыхьыгъ, ау мо клалэр сыда адэ изакълэу кызкълэжыгъэнагъэр?

Шэуджэныжъыр: Ар лофэп. Ащ тиш пшыгъэхэм ыналэ атырегъэты, ахэр арых тызэрэджэгунхэ тыгу хэлпыр.

Генералыр: Тыкълэзэгъы. Джы шьукълэблагъэх. Шьо гъогу шьукыттеклэжыгъ. Джэгуным тыфемыжъэзэ, зыгорэм шьухэлэн (генералыр лощыпцылэи, лэнэ кыхьхэм лэ фешлы).

Шэуджэныжъыр (генералым изекълэу гу зэрэлъытагъэр кызызымыгъэ-щэу): Тхьауегъэпсэу, инэрал. Боу игъу. Тэ, адыгэхэмклэ, цыгъу-пластэр тилъаплэ.

(Иналыкълэу Шэуджэныжъымрэ Хьырцыжыкълэу Алэмрэ ланэм рагъэблагъэх, генералымрэ Къырымызэкълэу кълумалымрэ ахэм къаготлысхьэх, атаманхэри ахэм къапэчылатлэу ланэм кылотлысхьэх).

Генералыр (зигъэсэмэркъэоу, Шэуджэныжъым кълэуцылэи): Шьусыуыкълэу шьуушынэрэба, сыхьакълэхэр?

Шэуджэныжъыр (тынчэу): Зэ тыджэгухэмэ ари зыгорэу хьун. Тиныбджэгъухэм ашъхьэхэм япшлэрэр бэрэ зэхэтыгъэ, джы тынитлукълэ тлэгъугъэ, сэ сиклэлитлу ашъхьэхэри, Тхьэм ерэмьид, ахэтынкли пшлэхэнэп (ыгу цышлэрэр кызызымыгъэщышъун ылъэкълыгъэми, ышъхьэ лъыр кыдыфягъэу ыцэлэышъхьэхэр зэригъэшхыгъэх).

(Къошлэхэ гъэжъогъэ чылэ апсышхом илэу пцэрэхьакълэу кълэхьыи, Иналыкълэу Шэуджэныжъымрэ Хьырцыжыкълэу Алэмрэ апашъхьэ ланэм кытырагъэуцуи, зэкълэжыгъэх).

Генералыр: Шьуеблагъ, тыхьакълэ лъаплэх. Джэгуным тыфемыжъэу зыгорэм шьухал. (Атаманэу генералым кылулпыхьэу цысыр, кылуеуытышъ, мэхьы).

Шэуджэныжъыр (кызызымыгъэщэу): Бисмилахь! (Сэ цыкълумрэ гъучлэ цэцэмрэ ибгырыпх кыпыхыи, лэкълэ нэмысэу къошхьэ гъэжъагъэм изы тхьакълэу цыпэ пеупкълэи, апсым релъхьажыи кълэлым зэрэлэгъэ лэмэ-псымэхэри зэригъусэхэу. Хьырцыжыкълэу Алэми а дэдэр ешлэ, ау атаманэу кызылуиути щыгъэм зэ фыреплэкълэи. Ядин зэрэфэшыпкълэхэмрэ щэлэгъэ пытэ зэрахэлъымрэ ыгъэшлагъоу генералым ынэхэр адыгэмэ атегъэдыкълэуагъэу къяплыхь).

Генералыр: Адэ шьушхьагъэпэи?

(Джыри кыкълэжыкълэу).

ТИЗЭИУКИЭГҮХЭР

Тихабзэклэ, тиорэдхэмклэ ташлогъэшлэгъон

Олимпиадэ джэгунхэу Шьачэ шыкыагъэхэм якультурнэ юфыгъохэм ахэлажъэхээ, тиреспубликэ шытхъур кыфзыхыгъэхэр тарихым хэхагъэх. Адыгеим и Къэралыгъо филармоние икупэу «Ошъутенэм» иорэдылохэу Даутэ Сусанэрэ Мамхыгъэ Маринэрэ Шьачэ шылэхэу мызэу, мытлоу гушылэгъу тафэхъугъ. Олимпиадэр ящылэныгъэ кызырэхэхагъэм рэгущох, гушлуагъор къабэклэу къалуатэрэр непи тшлогъэшлэгъон.

— Адыгэ лъэпкъым ишэн-хабзэхэр, тиреспубликэ шыпсэурэ цыфхэм мамыр шылакэр зэрагъэпытэрэр тикультурнэ программэ хэтыгъэх, — къалуатэ Мамхыгъэ Маринэрэ Даутэ Сусанэрэ. — Адыгэхэр нахыпэккэ зымышлэгъыгъэх лъэпкъхэм зэлуклэгъоу адыталагъэр, яупчлэхэр егъашлэ тшыгъупшэгъэхтэп.

— **Къашьулорэ ордэхэм сачыгуаз. Гъэзетеджэхэм нахышлюу шъуязгъашлэ сшлюигъу.**

— «Ошъутенэм» тыхэт, художественнэ пашэу тилэр Хэа-клэко Алы, гъунэ имылэу ащ тыфэраз. Тиконцерт дгъэхъазырэ, хэушъафыкыгъэу юф кыд-дишлагъ.

— **Марин, ордэу зэбгъэдэлугъэхэр бэ мэхъух. «Къэгъээжъ», «Оры мазэр», «Ощ фэдэ клалэ»...**

— Адыгэ шъуашэхэр тшыгъхэу урысыбзэкли ордэхэр къэтиуагъэх. Типрограммэ гъэшлэгъонэу гъэпсыгъагъэх.

— **Сусан, о къэплагъэхэри тэшлэх. «Джары шлулэгъур», «Джэгур», «Урысыем фэгъэхыгъ»...**

— Сихъу Станиславрэ Шымыр-

зэ Казбекрэ зэдаусыгъэ ордэу «Адыгэ къашьор» клэу къаслорэмэ ащыш, лъэшэу сыгу рехы.

— **Шъуипчыхъээхэу дэгъоу жъугъэпсынхэм фэшл анахъу шъуыздэлэжъагъэр кыташъулоба.**

— Урысыем ишъолъырхэм якъэгъэлэгъуаплэ нахыбэрэмклэ тышылагъ. Дунаим шыцлэрыло ансамблэу «Налмэсым» иартистхэм таригъусэу концертхэр къэттыгъэх. Къэшъуаклохэу Бэрзэдэ Дианэ, Нэгъой Мадина, Едыдж Гушъау, Псыблэнэ Мурат, Шагудж Батұрай Адыгеим шытхъоу кыфахыгъэм бэрэ тыкытегушылэн тлэкышты.

— Тыкызыштыгъужъу гъэзетеджэхэм къащыхъутми сшлэрэп, — зэдэгущылэгъур лъегъэ-кылатэ Мамхыгъэ Маринэ. — «Налмэсымрэ» «Ошъутенэмрэ» яартистхэм зыкыныгъэу ахэлъыр Урысыем ишъолъырхэм къары-кыгъэхэм агъэшлагъоштыгъ, кы-тэхъуапсэхээ упчлэхэр кыта-тыштыгъэх.

— Адыгэ къуаеим икъэгъэлэгъони тыхэлажъэ зэхъум, тиреспубликэ кызырэхъытхъуштыгъэхэр, адыгэ къуаер зэккэми анахъ лэшлоу зэралытэгъыгъэр тигоп-пагъ, — къалуатэ Даутэ Сусанэ.

— **Адыгеим и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат, культурэмклэ министрэу Къулэ Мыхъамэт, сурэтыш-модельер цлэрылоу Стлашъу Юр, зэлъашлэрэ артистхэу Лъэчэ Альберт, Апэнэсэ Астемыр, нэмыкхэм шъуалуклагъ, шъузэготэу сурэтхэр шъутырахыгъэх.**

— Узышты республикэм иллы-кдохэм, артист цлэрылохэм ащ фэдэ зэхэхэмэ уащылуклэмэ гуапэ. Упчлэгъу ошых, сценэм узытэхэккэ, пшлэгъырэ цыфхэм кыуачлэ кыпхалхъэ, — къалуатэ М. Мамхыгъэмрэ С. Даутэмрэ. Адыгэ къэралыгъо университетым иансамблэу «Нартым» тыригъусэу зэхэхэхэм тахэлэжъагъ. Дунаим шыцлэрыло купэу «На-На»-м, фэшъафхэм талуклагъ. Ти Лъэпкъ музей икъэгъэлэгъонхэм цыфыбэ яллы-штыгъ. Джэныкыо машлоу ащ кышызэлугъэхэм бэрэ тыклэ-ллырысыгъ, тимылъэпкъэгъухэм яупчлэхэм тядэлугъыгъ. Тиспортсмен цлэрылоу Хъасанкыо Мурат кылуатэрэмэ ядэлу зышлюиуагъэр маклэп.

— **Тизэдэгущылэгъу зышты-тухыным шъуигукъэ-кыжъхэм сыда къахэжъу-гъэщынэу шъузыфаер?**

— Олимпиадэм тызэрэщыла-гъэм тищылэныгъэ кыгъэбаигъ. Адыгэ Республикэм шытхъоу фалагъэм тилахышлу зэрэхэлъыр тшыгъупшэгъыштытэп. Тиартистхэм уарыгушхон зэрэплэкыштыр Олимпиадэм кышагъэлэгъуагъ. Великобританием, США-м, Германием, нэмыкхэм яжурналистхэр гушылэгъу кытфэхъугъэх, телевидением пае къэтынхэр агъэхъазырыгъэх. Адыгэ Республикэр нахъ къахагъэщыгъэмэ зэралыштыр сыда зымыуасэр!

— **Джыри зы упчлэ кышъостышты. Шъуигухэлъ блэгъэхэр жъугъэунэ-фыгъэхэ?**

— Концертхэм тахэлэжъэшт. Адыгэ Республикэм ыцлэ дахэккэ рядгъэлост. Адыгэ ордэхэр нахыбэрэ къэтиштыгъ. Лэгу кыт-фытеоштыгъэхэр, кыддежъыушты-гъэхэр гум икыхэрэп.

— **Шъуигухэлъышлэхэр Тхъэм кыжъудегъэхъух.**

— Тхъашъуегъэпсэу, «Адыгэ макъэм» лъэшэу тыфэраз. Гъэ-зетым кырихыжъэрэ юфыгъо-хэм тигуапэу тахэлэжъэшт.

— **Тхъашъуегъэпсэу.**

Сурэтым итхэр: Мамхыгъэ Марин, Стлашъу Юр, Даутэ Сусан.

БАСКЕТБОЛ. АПШЪЭРЭ КУПЭУ «Б»-р

Ешлэгъуитлүмэ ялгытыгъэр бэ

«Иркут-2» Иркутск — «Динамо-МГТУ» Мыекыуапэ — 67:82 (10:27, 13:22, 21:17, 23:16).

Гъэтхапэм и 18-м Иркутскэ шыздешлагъэх.

«Динамо-МГТУ»: Гапошин — 21, Хмара — 4, Фещенко — 6, Широков — 18, Болотских — 10, Лундако — 6, Блэгъожъ — 5, Милютин — 2, Дудко — 10.

Ятлонэрэ ешлэгъур

«Иркут-2» — «Динамо-МГТУ» — 51:73 (15:18, 21:15, 9:23, 6:17).

Гъэтхапэм и 18-м Иркутскэ шыздешлагъэх.

«Динамо-МГТУ»: Гапошин — 16, Хмара — 17, Фещенко — 8, Широков — 10, Болотских — 16, Лундако — 4, Блэгъожъ, Милютин, Дудко — 2.

Мыекыопэ «Динамо-МГТУ»-м иаужырэ ешлэгъуи 6 Тамбов, Москва, Иркутскэ ащылугъ. Москва ыкли Тамбов зэлуклэгъу зырызхэр къащыхыгъэх.

— «Иркут-2»-м тытеклоныр кы-тэхыльэккыгъэп, — кытылуагъ телефонклэ «Динамо-МГТУ»-м итренер шъхалэу, Адыгэ Республикэм изаслуженнэ тренерэу Андрей Синельниковым. — Тис-

портсменхэм пшъэрылэу ялэр агу къэбгъэккыжъын ищылэгъагъэп.

Апэрэ чыплэ 4-р зыхырэ командэхэр финалныкыом шыздешлэгъыгъ. А. Синельниковым кызырлуагъэмклэ, «Динамо-МГТУ»-м ятлонэрэ чыплэр кылым кышыдыдхынымклэ Омскэ ешлэгъуитлоу шырилэгъыт кымыхы хъуштытэп. Етлани гъэшлэгъоныр Ставрополь шыклошт зэлуклэгъухэр зэрауштытхэр ары. «Динамо» Ставрополь Москва икомандэу МБА-м тлогъогогъо дешлэгъ. Зы ешлэгъур «Динамо» МБА-м кызышлуиыхыклэ, Мыекыуапэ икомандэу апэрэ чыплэр кыдыхын ыльэкышты.

Гъэтхапэм и 21 — 22-м «Динамо-МГТУ»-р Омскэ шешлэгъ. Тиспортсменхэм гъэхъагъэхэр ашынэу, апэрэ чыплэхэр кыда-хынэу афэтэлэ. Финалныкыом хэфэрэ командэхэм зэлуклэгъухэр мэллыфэгъум и 5-м аублэгъыгъ.

Нэклүбгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛЬ Нурбий.

Зэхъышагъэр ыкли кыдэзы-гъэкырэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкъ Юфхэмклэ, Иккыб къэралхэм ащы-псэурэ тилъэп-кыгъухэм адырялэ зэпхыныгъэхэмклэ ыкли кыбар жъугъэм иамал-хэмклэ и Комитет Адресыр: ур. Кре-стьянскэр, 236

Редакциер зыдэщылэр:

385000, кь. Мыекыуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:

приемнэр: 52-16-79, редактор шъхалэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэр-пшгъэдэккыжъ зы-хырэ секретарыр: 52-16-77.

E-mail:

adygvoice@mail.ru

Зышаушыхъаты-гъэр:

Урысые Федерацием хэутын Юфхэмклэ, телерадиокъэтын-хэмклэ ыкли зэлъы-лэсыклэ амалхэмклэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гъэлюры-шлант, зэраушыхъа-тыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зышыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, кь. Мыекыуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр

4000

Индексхэр

52161

52162

Зак. 729

Хэутыным узышлэгъытхэу шыт уахътэр Сыхъатыр 18.00 Зышылэгъытхэу уахътэр Сыхъатыр 18.00

Редактор

шъхалэр

Дэрбэ Тимур

Редактор

шъхалэм

иапэрэ гуадзэр

Мэщлэккыо

Саид

Пшгъэдэккыжъ

зыхырэ

секретарыр

Жаклэмыкыо

Аминэ

